

Müller Lajos

Az isteni malasztról

Bevezető a hét szentséghez

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Müller Lajos
Az isteni malasztról
Bevezető a hét szentséghez

Nihil obstat.
Dr. Michael Marzell
censor dioecesanus.

Nr. 1744.
Imprimatur.
Strigonii, die 16. Junii 1926.
Dr. Julius Machovich
vic. generalis.

211/1926.
Imprimatur.
Budapestini, die 5. Aprilis 1926.
Ad. Csávossy S. J.
Praep. Prov. Hungariae.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1926-ban jelent meg a Szent István Társulat kiadásában. Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent István Társulaté.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	5
Az isteni malaszt	6
I. A malasztól általában	6
A malaszt fogalma	6
Természetfeletti ajándék	6
<i>Krisztus</i> malasztja	7
A malaszt fajtái	7
II. A segítő malaszt	8
A segítő malaszt természete s szükségessége	8
Mit mond a kinyilatkoztatás?	9
Segítő malaszt szükséges a hitnek s megtérésnek megkezdéséhez	9
A segítő malaszt nélkül soká ki nem tarthatunk	11
A végső állhatatosság	12
A malasztal való közreműködés	14
III. A megszentelő malaszt	16
A megszentelő malaszt lényege	16
Isteni rokonság	16
Szentség	17
Szépség	17
Természetfeletti cselekvőképesség	18
Az üdvösség magva	18
A megszentelő malaszt hatásai	19
Isten barátsága.....	19
Istenfiúság	19
Isten temploma	20
A megszentelő malaszt kísérete	20
Az isteni erények.....	20
A sarkalatos erények	21
A Szentlélek hét ajándéka.....	22
„Kereskedjétek, míg megjövök.” (Lk 19,13).....	24
A megszentelő malaszt megszerzése	25
A megszentelő malaszt gyarapítása	25
A megszentelő malaszt elvesztése	26
Élet vagy halál!	27
Bevezető a hét szentséghez	29
A szentségek létoka s természete	29
A malaszt látható (érzékelhető) jelei.....	29
Krisztus hét szentséget alapított.....	30
Goethe nyilatkozata	31
A szentségek hatásai	33
A szentségek felosztása.....	33
A szentségek anyaga és alakja	34
Az érvényesség feltételei	35
A szentségek kiszolgáltatója	36

Az érvényesség feltételei	37
A megengedettség feltételei	37
A szentségek kiszolgáltatásának kötelezettsége	38
A szentségek megtagadása	39
A szentségek alanya	40
Az érvényesség feltételei	40
A megengedettség feltételei	41
Szabad-e méltatlantól szentséget kérni vagy elfogadni?	41
A szentségek szertartásai	42
Források	43

Előszó

Isten, ki értelmes teremtményeit – az eléjük tűzött végcél felé – parancsai által irányítja s vezérli, erőforrásokról is gondoskodott, melyekre a paradicsomi bűn által legyengült emberi természet annyira rászorul. Evégből nevezetesen hét szentséget rendelt. Igazi malasztól duzzadó források ezek, amelyek a vétek által letarolt földet kristályos vizeikkel öntöztetik és új lelki édenre varázsolják.

Minket ezúttal a szentségek főleg annyiban érdekelnek, amennyiben számos isteni és egyházi törvény tárgyát alkotják. Ebből a szempontból ugyanis a keresztény erkölcsstan keretébe tartoznak, amelynek javarészét már a Tíz- és Ötparancsról s az Isteni erényekről szóló értekezéseinkben a magyar közönség rendelkezésére bocsátottuk.

Mielőtt azonban a szentségek tárgyalásába kapnánk, szép, de nem könnyű feladattal állunk szemben. A katolikus Egyház malasztról szóló tanítását kell kissé bővebben megismertetnünk.

Megtesszük ezt nem csupán azért, mert enélkül a szentségek tárgyalása minden alapot nélkülöz, de azért is, mert még a műveltebb katolikus közönségünk körében is aránylag ritkán akad, akinek az isteni malasztról s annak jelentőségéről tiszta fogalmai volnának.

Hányan és hányan élnek Egyházunk kebelén, kik annak éltető légkörét, a malasztot, alig ismerik, annál kevésbé tudják öntudatosan kihasználni, kiélvezni.

Adná az Úr, ki a malaszt hasonlíthatatlan kincseit főképp kínszenvedése által érdemelte meg s kinek Szíve „malasztal s igazsággal teljes”, hogy e fölséges tárgyról világosan s szabatosan tudjunk szólni s könyvecskénk minél több tikkadt, fáradt lelket kalauzoljon vissza „az Üdvözítő kútforrásaihoz”.

Az isteni malaszt

I. A malasztól általában

A malaszt fogalma

Természetfeletti ajándék

Mielőtt *Isten* a teremtés nagyszerű művébe fogott, számtalan világterv lebegett szeme előtt, melyeket saját neve dicsőségére mindenható erejével létre hívhatott. Szabadon válogathatott közöttük. Egyik ezek közül az, amelynek színpadján mi is szereplünk. Nagyon világos, hogy választhatott volna ennél tökéletesebb vagy kevésbé tökéletes világtervet is, amint a művésznak módjában van különböző fokban érvényesíteni talentumát. Ily kevésbé tökéletes világterv lett volna pl. az, ha az emberiséget ugyan megteremti, de természetes állapotában meghagyja s rendes, közönséges gondviselésével természetét megillető célra vezérli.

Gondoljunk el egy ilyen világot. Az ember kikerülve Alkotója kezéből, öntudatra ébred. Körültekint a nagy természetben, melynek ő a koronája, ura és királya. Lángelméjével a teremtett dolgokból bizton s könnyedén következtet a Teremtő léte, annak bölcsességére, hatalmára, szépségére. Dicséret, tisztelet s hála bugyognak elő lelkéből. Egyben érzi a szívébe, testébe, lelkébe, húsába mélyen belevéselt természettörvényt. Belátja, hogy jót cselekedve jutalmat érdemel, rosszat téve pedig büntetést. És *Isten* nem is fog késni egyiket vagy másikat neki kiszolgáltatni. Meg fogja adni a hű szolgálatainak megfelelő jutalmat: anyagi javakat, családi boldogságot és becsületet embertársai részéről. Látni, szemlélni fogja *Istent*, de csak a *teremtmények homályos fátyolán keresztül* s szeretni fogja őt boldogító szeretettel, ahogy csak a *saját erejére hagyatott* emberi szív szeretni s boldogságot élvezni tud.

Ez is remek egy világterv lett volna. *Isten* azonban mást választott. Tetszett neki, hogy az embert magasabb világrendbe emelje fel. Elhatározta, hogy ezt a halhatatlan lélekkel megáldott teremtményét még jobban kitünteti, nemcsak testi s szellemi életre hívja, hanem valami csodálatos módon saját magasztos isteni életében is részesíti, saját rokonságába felemeli. Ennek megfelelően sokkal magasabb rendű célt is tűzött eléje, mint a földi boldogság. A tulajdon maga által élvezett örömben, dicsőségben akarja őt örökre elmeríteni. Meghívja őt saját isteni lényege színről-színre való szemléletére, birtoklására, a vele való kimondhatatlanul boldogító örök, belső egyesülésre. Nagyon világos, hogy az ember az ily fenséges célra való törekvésre, ily jutalom megérdemlésére saját természetes erejére hagyatottan képtelen. *Istennek* tehát a céllal arányban álló erőkről s képességekről is gondoskodnia kellett.

Ezt teszi akkor, midőn *malasztot* ad.

Titokzatosan nagyszerű egy ajándéka *Istennek* ez a malaszt! A benne rejlő kincsek értékét ember kimerítően soha fel nem foghatja. Ha fenségének csak némi tudatára ébredünk, álmélkodásból álmélkodásba esünk.

A malaszt ugyanis *Istennek természetfeletti* ajándéka. Mit s mennyit mond ez!

A természetes állapot javai, minők a földi javak, az egészség, a tudás, a becsület, a szépség az emberi természetnek hozományai. Jut is belőlük több vagy kevesebb

mindenkinek, részes bennük a jó s a gonosz. Joga van reájuk bizonyos mértékben mindnyájának, mert hiszen ember valamennyi.

Ámde nem így vagyunk a malaszttal. Ez oly ingyenes adománya *Istennek*, mely az ember természetét szinte végtelenül felülmúlja. Nincs tehát ember, akit az megilletne, aki arra jogot formálhatna, igényt támaszthatna. De még csak soha nem is sejthetné az ember önmagától, hogy ő ily rang, ily méltóság elfogadására képes.

A szegény útszéli koldusgyermek még csak valahogyan remélheti, hogy erejét, tehetségét felhasználva, a szerencse szárnyain királyi trónra jut, ámde az ember sohasem remélhette, hogy *Isten* őt az emberi természet *főlé* emeli, saját rokonságába s életébe vonja, saját maga örök látására s birtoklására hívja meg. Ez a természet körén kívül s azon szinte végtelenül felül áll. Ez *Istennek természetfeletti* ajándéka, összegezd képzeletedben mindazt a szépet, jót, nagyot, amit a természet adhat; gondold lángészt, akaraterőt, bátorságot, jellemet; varázsold lelki szemed elé egy *Asverus* király dözsölő jólétét, 180 napos lakomáit, *Salamon* hallatlanul fényes udvartartását, *Krózus* kincseit; vedd hozzá azokat a szinte felfoghatatlan értékeket, amelyeket a föld méhe s a csillagok világa magában rejt... Mindez a *természet* java. A kegyelem legkisebb foka mindezeknél messze, szinte végtelenül messze felüláll. Mert a kegyelem *természetfeletti* ajándéka *Istennek*.

Igen! természetfeletti ajándék s pedig minden természet felett álló.

Amint tehát az embert semmi címen meg nem illeti, úgy még az ég angyalai, kerubjai, szeráfjai sem formálhatnak reá semmi jogot s nem tekinthetik természetük járulékának. Sőt, mi ennél is sokkal több – az egyháztudósok véleménye szerint – *Isten* bár mindenható, de még sem tudna oly lényt teremteni, amelynek természetes volna, hogy a malaszt méltóságát birtokolja. Szóval a malaszt ingyenes, nagylelkű kegyajándék minden teremtett természetre nézve: *igazi kegyelem*. Innen van, hogy a malaszt s kegyelem ma már teljesen egyértelmű.

Ha tehát van valami, amire az ember nemes értelemben büszke lehet, ez az, hogy *Isten* malasztját neki felajánlja, ezt ő elfogadhatja s abban szűnős szüntelen gyarapodhatik.

Krisztus malasztja

Ezt a természetfeletti ajándékot, a malasztot, a bukott emberiség *Jézus Krisztus* végtelen érdemeire való tekintetből kapja *Istentől*. A kereszt nyoszolyáján szendergő *Megváltó* megnyílt oldalából, *Szívéből* születik az ő jegyese, a második *Éva*, az Anyaszentegyház, minden malasztjának örököse, letéteményese. Azóta nincsen ember, ki malasztot kap az Anyaszentegyházról függetlenül. Hiszen minden malasztnak elsősorban az a célja, hogy a lelket *Krisztus* családjába, az Egyházba kapcsolja be vagy erre előkészítse. És nagyon alapos az a vélemény, amely az emberiségnek, sőt az angyalvilágnak jutott összes malasztokat *Jézus Krisztus* érdemeinek tulajdonítja. Ő tehát ilyképpen valósággal az egész mindenség sarkköve, gócpontja.

Nantesi Guérin egyike volt azoknak a pápai zuávoknak, kik 1860-ban *Castelfidardónál* a Szentszék ügyéért küzdve, halálos sebükben elvérzettek. Égre emelt szemmel, derült arccal fekszik halálos ágyán. A feszületet szorongatja keblére, majd csókokkal árasztja el. „*Ezekből a sebekből* – sóhajtja – *áradt reám az életben minden malaszt, ezekből szívom halálomban is vigaszomat. Ó, Jézus, kit értem megsebesítettek, köszönöm, köszönöm neked, hogy Egyházad ügyéért én is sebeket viselhetek.*” Ezt mondva, derült mosollyal ajkán hunyt el.

A malaszt fajtái

Már csak a továbbiak alapos megértése céljából is többféle malasztot kell megkülönböztetnünk.

Bizonyos értelemben már magát a jó *Istent* is malasztnak nevezhetjük, amennyiben magát lelkünkkel közölni méltóztatik.

Ily értelemben írja *Szent Pál* apostol: „az *Isten* szeretete kiöntetett a mi szíveinkbe a Szentlélek által, ki nekünk adatott”. (Róm 5,5)

Ő tehát maga a *teremtetlen malaszt*. Vele szemben teremtett malasztnak nevezünk minden egyéb természetfeletti ajándékot, amelyet *Isten* magán kívül ad.

Van továbbá *külső* malaszt, vagyis inkább malaszteszköz, malasztforrás, aminő elsősorban az Egyház, a szentségek vagy valamely prédikáció, lelkiolvasmány stb. Külső malaszt lehet egyesekre egy megrendítő esemény is, mely által *Isten* a szívükhöz utat keres. Viszont *belső* malaszt az, mely a lelket már közvetlenül érinti.

Ingyenesnek nevezzük ősi hagyományos nyelven azt a malasztot, amelyet *Isten* elsősorban mások javára, megszentelésére ad az embernek.¹ Ilyen pl. a csodatevő hatalom, vagy a nyelvek ajándéka. Ezt az adományt *Isten* – mások érdekében – még a halálos bűnben levő embernek is megadhatja. Viszont kedvessé tevőnek azt a malasztot hívjuk, melynek célja a mi tulajdon lelkünket *Isten* előtt kedvessé, szentté tenni.

A kedvessé tevő malaszt ismét lehet csupán átmeneti, melyet *egyes* természetfeletti jócselekedetek végrehajtására kapunk *Istentől*. Ez a *segítő* malaszt. És lehet állandó jellegű, állapotszerű, lelkünk állagát át- meg átható: ez a *megszentelő* malaszt.

Minket főleg ez az utolsó, a gyakorlati életbe mélyen bevágó felosztás érdekel, mely ugyanezért a malasztról szóló tárgyalásunkat két szakaszra bontja. Beszélünk először a *segítő* s aztán a megszentelő malasztól.

II. A segítő malaszt

A segítő malaszt természete s szükségessége

Ami a természetben a nap, az a lélek birodalmában a *Szentlélek*.² Ő sugározza felénk a krisztusi malasztot. Beragyogja a földkerekséget. Megvilágít s melegít minden földi vándort. Életet, tenyészetet, virágzást, termékenységet, fényt s szépséget áraszt ki magából s megfürösztli benne a lelkeket. Ennek az isteni napnak a lélekre vetett egyes sugarait segítő malasztnak nevezzük. Ezek a sugarak, mikor bensőnkbe hatolnak, fényt lövellnek *értelmünkre*, az igazság megismerésére s elfogadására fogékonyá teszik azt, *akarátunkat* pedig a jóra lendítik. Bármi legyen is ezeknek az isteni sugaraknak *belső* természete, annyi bizonyos, hogy azokat a mi tulajdon gondolatainktól és az akarátunkban jelentkező indulatoktól megkülönböztetni nem tudjuk. Ámde valójában a *Szentlélek*, midőn a malasztot adja, ezeket a gondolatokat, indulatokat valami isteni módon felemeli, bearanyozza, értékesíti. Ezek a malaszt által kipattantott, ébresztett, segélyezett gondolatok s indulatok ugyanezért egyben *Isten* gondolatai s érzelmei is mibennünk. Innen van, hogy mostantól fogva már arányban állanak azzal a nagy céllal, amelyre *Isten* irányítja azokat, ami nem egyéb, mint a mi megszentelődésünk, igazságunk, üdvünk s örök dicsőségünk. Az isteni kinyilatkoztatás forrásainál még valamivel nagyobb világosságot is nyerhetünk s talán mélyebben belepillantunk a malaszt titokzatos nagyszerűségébe.

¹ Minden malaszt ingyenes. Hogy pedig miért illetjük a malasztoknak éppen ezt a fajtát e névvel, az Úr Jézus ide vonatkozó igéire vihető vissza: „*ingyen vettétek, ingyen adjátok*”. (Mt 10,8)

² Bővebben tárgyalunk róla a bérnálásról szóló értekezésünkben.

Mit mond a kinyilatkoztatás?

„Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők ... mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek” (Jn 15,5) – mondja *Krisztus*. Hogyan? A tapasztalás ennek – úgy látszik – ellene mond. Hiszen a világon sok minden jót s rosszat cselekszenek az emberek. Mindez a krisztusi szőlőtőke termése, a malaszt műve volna? Sőt nincs az a pogány, zsidó, eretnek, bűnös, ki egyben-másban helyeset, elismerésreméltót ne cselekednék. Mindezt a malasztnak kell-e tulajdonítanunk? Szó sincs róla! Működhetünk mi *Krisztus* nélkül is. Még jót s erényeset is gyakorolhatunk anélkül, hogy ehhez az isteni szőlőtőkéből szívnók a nedvet. Ámde ilyenkor mindez csupán a természet hajtása lesz. Természetes érték, amely az üdvösség rendjében mit sem számít, égi, örök jutalmat nem remélhet.

Malaszt nélkül ugyanis az üdvösség s a lelki élet szempontjából süketek, némák, vakok és bénák vagyunk; valóságos lelki holttetemek. *Szent Pál* szerint még csak azt sem mondhatjuk ki: „*Úr Jézus!*” (üdvösségesen), „hanem csak a Szentlélek által”. (Vö. 1Kor 12,3)

A Szentatyák, mint a hagyomány képviselői, a malaszt nagy tudásával, *Szent Ágoston*nal élükön, mind egybehangozóan így tanítanak.

„Felülről jövő malasztos ösztönzés és segély nélkül – mondja *Szent Ágoston* – semmi üdvre méltót nem tehettek. Semmit! Sem kicsinyt, sem nagyot, sem könnyűt, sem nehezet. Tehát a parancsokat sem tarthatjátok meg úgy, amint azt *Isten* követeli, sem nem üdvözülhettek.” (Lib. 2. de peccat., merit., et remiss.)

Erőteljesen juttatja kifejezésre ugyanezt az igazságot *Szent Makárius* (Hom. 25.): „Miként nem élhet a hal víz nélkül, miként nem járhat az ember láb nélkül, nem láthat szem nélkül, nem beszélhet nyelv nélkül, nem hallhat fül nélkül: úgy az ember az *Úr Jézus* és az isteni erő hatása nélkül meg nem ismerheti *Isten* titkait és bölcsességét, sem lelkileg gazdag vagy keresztény nem lehet”.

A pusztá természet tehetetlenségét az üdvösségre való törekvésben, az ég útján való haladásban még jobban érthetővé teszi, ha a malaszt hármass szerepét szemügyre vesszük. *Szent Bernát* jól s szépen jellemzi. „A malaszt hármass áldására van – úgymond – szükségünk: a megelőző, segítő és bevégző áldásra. Az első az irgalom áldása, a második a kegyelemé, a harmadik a dicsőségé. Az irgalom megelőz a megtérítés által, a kegyelem segít haladni, a dicsőség betetőz mindent. Ha *Isten* nem adja e hármass malasztot, nem teremhetjük az üdvösség gyümölcsét.” A mézajkú tudós végül a megelőző malasztot az édesség áldásának, a segítő (kísérőt) az erősség áldásának, a bevégzőt a teljesség áldásának nevezi.

A madárka szabadon emelkedhetik s szállonghat a saját légkörében, ámde ezenkívül egyetlen szárnylebbenést sem tehet. Így az ember abba a magasztos légkörbe, amely természetén fölül áll, a saját erejéből, malaszt nélkül sem be nem léphet, sem abban magát fenntartani s megmaradni nem képes. Lássuk most már kissé részletesebben.

Segítő malaszt szükséges a hitnek s megtérésnek megkezdéséhez

Már csak az *Isten* főurasága is azt követeli, hogy az üdvösség ügyében az első s *utolsó* szó az övé legyen.

Gyönyörűen jelképezte ezt az *Úr Jézus* a tékozló fiúról mondott parabolájában (Lk 15), midőn azt állítja, hogy a lezüllött, lerongyolódott gyermeket az atyja már *messziről észrevette*. Istennél ez a távolból való megpillantás s felismerés a malasztnak reánk lövellt első sugarát jelenti.

Igen, a II. orangei (olv. oránzi) zsinat tanítása szerint már a hitre hangoló lelkület is *Istennel* természetfeletti ajándéka. A tridenti zsinat tanítja, hogy „az ember a *Szentlélek* előzetes ihlete nélkül nem képes hinni, remélni, szeretni vagy bűnbánatot tartani úgy, ahogy ez szükséges a megigazulás elnyerése végett”.

Azért méltán sóhajtja *Jeremiás* próféta siralmaiban: „Téríts minket hozzád, Uram! és megtérünk”. (Jer 5,21) És *Isten*, ki forrón óhajtja a maga részéről, „hogyminden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére jusson” (1Tim 2,4), nem is késik a hitnek, illetőleg a bűnbánatnak első malasztját a léleknek felajánlani. Kopogtat a lélek ajtaján. Olykor halkán, olykor hatalmasan. „Íme az ajtó előtt állok és zörgetek. Aki hallja az én szómat és megnyitja nekem az ajtót, bemegegyek hozzája ...” (Jel 3,20) Kinek-kinek szabadakarától függ, vajon elfogadja-e a kegyelmet, avagy visszautasítja. Azért mondja az Úr a prófétánál: „Térjtek hozzám ... és hozzátok térek”. (Zak 1,9) Fölötte érdekes és tanulságos a malasztnak eme kezdeményező munkáját megfigyelni nagy bűnösök megtérésében.

Ilyen pl. *Szent Ágostonnak* klasszikus esete. *Isten*, mint Vallomásainak könyvében jómaga bevallja, szakadatlanul szólígtatta lelkiismeretében, hogy kövesse már egyszer jobb meggyőződését, keljen ki a bűn pocsolyájából, keresse üdvösségét. De ő egyre csak azt felelte: „Majd, majd; várj még egy kissé!” És ez a „majd-majd” messze elhúzódott, csak nem lett neki vége. A „bűn törvénye”, mely tagjaiban uralkodott, csak nem akart tágítani. De *Isten* végtelen irgalma nem hagyta abban a dolgot. Újabb s újabb vállalkozásokba bocsátkozott e nagy lélek meghódítására. Bizonyos *Pontianus*, nemes afrikai, ki az udvarnál is nagy kegyben állott, egy alkalommal meglátogatja földijét, *Ágoston* s úgy látszólag véletlenül *Szent Antalnak*, a szigorú életű remetének megható életét festi le előtte. Majd aztán két előkelő hivatalnokról beszél, kik az imént hősies elhatározással lemondottak az udvari élet kényelméről, otthagyták a világot, hogy szent elvonultságban készüljenek az örök életre. Ezek az elbeszélések iszonyú harcot hívtak elő *Ágoston* lelkében. Szégyenkezve s bosszankodva keserű szemrehányásokat tett magának, miért tétovázik megtenni az elhatározó lépést. *Pontianus* távozta után egy ideig láthatóan felindulva állott ott. Majd az éppen jelenlevő barátjához, *Alypiushoz* fordulva kitört: „Még tovább is tétlenek maradjunk?! – kiáltja szenvedélyes hangon. – Mi ez? Nem hallod-e? A tanulatlanok magukhoz ragadják *Isten* országát, mi meg a mi rideg tudományosságunk mellett még egyre az érzékiség mocsarában fetrengünk! Szégyelljük talán magunkat őket követni, mivel megelőztek bennünket? Mennyivel inkább kell azt szégyellnünk, hogy még csak nem is követjük őket!” E heves kitérés után *Ágoston* elvált barátjától s a közeli kertbe vonult tovább vívni a belső tusát. „Keseregtem és mérgeledtem magamban vonakodásom felett – írja maga Vallomásainak könyvében (8. k 8. f.) –, amellyel még mindig késlekedtem akaratomat teljesíteni s megkötni a szövetséget veled, ó Istenem, mire minden porcikám úgy sarkalt, a te dicséretedre hangolva egész lényemet. Ámde mind erre a célra való törekvéshez, mind annak elérésére akarat kellett volna és pedig erős, teljes akarat, nem pedig ide-odahajló béna akarat. Én pedig akartam is, nem is; mintegy magamban meg voltam oszolva. Vergődtem, hánykolódtam láncaimban, amelyek ha már nem is voltak oly szorosak, de még mindig fogva tartottak. És nekem nem volt erőm azokat szertezúzni. Ezalatt nem szűnt meg, ó, *Isten*, a te irgalmad üdvös félelemmel ostorozni engem, sőt megkétszerezte csapásait, nehogy újra megerősödjének kötelékeim s ismét makacsabban tartsanak fogva. „Most rögtön széttépem kötelékeimet!” – mondogattam magamban, de még sem tettem. Tétováztam lemondani arról, ami halálhozó s élni annak, ami életadó... Régi barátnőim mintha csak ruhámnál fogva tartogattak volna, azt sugdosva fülembe: Tehát el akarsz bennünket hagyni? Akkor aztán nem szabad ám majd ezt meg ezt tenned! És hiszed-e te, hogy ily élvek nélkül el tudsz lenni?... Más oldalról meg az önmegtartóztatásnak erkölcsös vidámsága jelent meg előttem a maga teljes méltóságában ..., hívogatott, hogy minden tétovázás nélkül siessek hozzá. Kitérta karját, hogy magához vonjon, átöleljen s az angyaltiszta seregbe kebelezzon. Biztató hangon szólott hozzám: Hogyan? te nem tudnád megtenni azt, amit ezek meg ezek megtettek? Vajon nem az *Úr Isten* adta-e meg nekik is a lehetőséget? Vesd tehát te is *Isten* karjába magad; ne

félj, Ő nem vonul vissza, nem hagy elbukni. Bíz reá magadat, Ő pártodat fogja és meggyógyít téged.

Majd meg sűrű könnyek között sóhajtozza: „Meddig, Uram, meddig haragszol még reám? Ne emlékezzél, ne, ó Uram, eddigi gonoszságomra. Meddig? meddig? Holnap? és ismét csak holnap? .Miért nem most, miért nem ebben az órában ér véget gyalázatom?...” Ekkor ütötte meg fülét hirtelenében az a titokzatos szózat, mely bizonyára az égből hangzott feléje: „Vedd és olvasd!” Felnyitja úgy találomra a keze ügyében levő Szentírást. *Szent Pál* apostol komoly figyelmeztetésén akadt meg éppen szeme: „*Mint nappal, tisztességesen járjunk, nem tobzódásokban és részegeskedésekben, nem ágyasházakban és szemtelenségekben, nem versengésben és irigykedésben, hanem öltözzetek az Úr Jézus Krisztusba és a testet ne ápoljátok a kívánságok szerint*”. (Róm 13,13.14)

Ez volt a döntő roham, amellyel a malaszt végre bevette a soká ostromolt várat. *Ágoston* felkelt, elhatározta, hogy kerüljön bármibe, ezentúl kizárólag *Isten* szolgálatára szenteli életét. Kevéssel utóbb *Szent Ambrus* kezéből felvette a keresztséget, később pappá, sőt hippói püspökké lett. Nagy szent s hírneves egyháztudós váltott belőle.

A segítő malaszt nélkül soká ki nem tarthatunk

Teremtényi törekenységünk főleg a bűnbeesés folytán odáig fokozódott, hogy a lelki harcot a malaszt hathatós támogatása nélkül huzamosabban meg nem állhatjuk.

Valamennyien tapasztaltuk már, hogy milyen – szinte érthetetlenül – gyengék, ingatagok és állhatatlanok vagyunk, ha a malaszt kissé visszavonul s vigaszos hatásait bennünk ki nem fejtí. *Szent Terézia* önvallomásában valamennyien magunkra ismerünk: „Némely napon – írja ő magáról – oly bátorság lelkesíti valómat, hogy úgy érzem, a világon semmitől vissza nem riadnék, ha *Megváltóm* bármily szolgálatáról volna szó. Már a rákövetkező napon oly gyáva vagyok, hogy hangyát sem mernék megölni. Voltak idők, midőn minden rágalom s mendemondával szemben érzéketlen maradtam, sőt örültem nekik. De – ó, fájdalom! – máskor megint egyetlen szó is annyira bánt, hogy szeretnék a világból elmenekülni. Nem magam vagyok csak, kin ily szomorú ingatagságot veszek észre. Másokon is, kik nálam jobbak, ugyanezt tapasztaltam”.

Innen van, hogy *különös kiváltság* nélkül, aminőt pl. az *Isten Anyja* élvezett, egész életünkben *bocsánatos* bűnöktől mentek nem maradhatunk.³ *Szent Jakab* apostol ezeket az ígéket: „sokban vétünk mindnyáján” (Jak 3,2), egész általánosságban mondja, Üdvözítőnk pedig az alázatos, töredelmes könyörgést: „Bocsásd meg a mi vétkeinket” (Mt 6,12) valamennyiünk ajkára adja.

Szent Ágoston szerint az egész Egyház irtózáttal fordul el a pelágián-féle eretnekségtől, mely többek közt azt tanítja, hogy voltak s vannak ebben az életben is szentek, kiknek egyáltalán semmi bűnük sincs. A szentek egészen más vallomásokat tesznek. „Ó, én *Istenem* – sóhajtja *Genuai Szent Katalin* – magamtól én semmi jót sem tudok tenni, hanem csak rosszat. Ó, ha segélyemre nincs az Úr az ő malasztjával, mi lenne belőlem?” Ha valamely hibát követett el, bizonyos megadással csak ennyit mondott: „Íme ez is csak gaz, az én kertemből!”

Sőt, mi több, *Isten* segítő malasztja nélkül nem csupán a kisebb sérülések, vagyis a bocsánatos bűnök el nem kerülhetők, hanem – az egyháztudósok általános véleménye szerint – a bukás, a lelki halál is előbb-utóbb szükségképpen bekövetkezik.

Igaz ugyan, szabadok vagyunk s így elméletben minden kísértésben diadalmaskodhatunk, ámde a gyakorlatban, a nehézségek összegével szemben mégis gyengéknek bizonyulunk. A

³ Valóságos hittétel ez, melyet a tridenti szent zsinat is tanít.

bajvivó, ha ügyes, bátor és erős, győzhet számos párviadalban, de ha a hasonlóan gyakorlott ellenfelek szűnős-szüntelen megismétlik a rohamot, végre is egyik vagy másik oldalról meg fogja kapni a halálos sebet.

Azért méltán mondja a próféta: „Az Úr irgalmassága, hogy meg nem emésztettünk, mert még nem fogyott el az ő könyörületessége”. (Jer 3,22)

A szentek maguk is nagyon érezték s elismerték ezt. *Nazianzi Szent Gergely* bár költeményeiben hálálkodik *Istennek*, hogy szűzi tisztaságát a test heves lázongásai közt is sértetlenül megőrizte, de ezt csupán a segítő malasztnak tulajdonítja. Magukat a kísértéseket úgy tekinti, mint az isteni könyörület megnyilvánulásait. Ezek őrzik meg őt ugyanis a kevélységtől s szüntelen óvatosságra s küzdelemre serkentik.

Megénekli az ember teljes függését *Istenétől*. Az ő malasztja nélkül – állítja bizonyos költői túlzással – rabszolgák vagyunk, a bűn rabszolgái; annyi a bűnünk, amennyit lehelünk s csakoly képtelenek vagyunk jót tenni, mint ahogy a hal nem tud víz nélkül úszni, sem a madár lég nélkül repülni.

Valóban nagy ok ez az üdvös megalázkodásra még a legtökéletesebb lelkek, a legnagyobb szentek részéről is. „*Isten* malasztjából vagyok, ami vagyok” – vallhatja *Szent Pállal* valamennyi.

Midőn *Assisi Szent Ferencet* megkérdezték, mit tart magáról, minden képmutatás nélkül, legbelsőbb meggyőződéssel felelé: „Az a hitem, hogy nálam nagyobb bűnöst nem hordoz a földkerekség”. Aztán meg is okolta. „Nem kételkedem – szólott –, ha a gonosztevők, rablók, házasságtörők, gyilkosok annyi malasztot kaptak volna *Istentől*, mint én, bizonyjal jobban felhasználták volna. És ha *Isten* egy percre is elvonná malasztját tőlem, a legocsmányabb bűnökbe esném s a legvakmerőbb gonosztevő válnék belőlem.”

A végső állhatatosság

A segítő malaszt utolsó munkája „*a bevégző áldás*”, „*a dicsőség áldása*”, ahogy azt *Szent Bernát* nevezi. Az isteni Gondviselés bölcs és jóságos intézkedése ez, amely választottainál a halál pillanatát a megszentelő malaszt állapotával összekapcsolja. A tridenti szent zsinat ezt a „*végig való kitartást*”, ezt a végső állhatatosságot, *nagy ajándéknak* hívja.

Ajándék, mert *Isten* nem tartozik vele senkinek. *Nagy ajándék*, mert a minden embert borzalmasan fenyegető katasztrófának, az ősök kárhozatnak, elhárítását s magának a boldogság óceánjának, *Istennek*, biztos birtokbavételét jelenti. Róla mondja *Szent Ágoston*: „Lám, minő messze jár az igazságtól az, aki tagadja, hogy az élet végéig való kitartás *Isten* ajándéka, mikor pedig *Isten* akkor szab véget életünknek, mikor neki tetszik. Ha ezzel fenyegető bukásunkat megelőzi, akkor megadta a végig való állhatatosságát”. Bizonyára maga a *Szentlélek* is ilyen esetekre vonatkozólag mondja: „Elragadtatott, hogy a gonoszság el ne változtassa értelmét, mert kedves volt *Istennek* az ő lelke, azért sietett őt kivinni a gonoszság közül”. (Bölcs 10,11–14) Jóllehet azonban a végső állhatatosság az isteni irgalom tiszta ajándéka, ezt távolról sem úgy kell értenünk, mintha mi érette a magunk részéről mit sem tehetnénk s – ha mi rászorgálni törekszünk – azt *Istentől* gyermekded bizalommal ne remélhetnők.

Megnyerhetjük ezt a nagy ajándékot az Úrtól, ha érte állhatatosan **imádkozunk**. És ha van valami, ami megérdemli, hogy állandó, kitaró s buzgó könyörgésünk tárgyát alkossa, úgy elsősorban a végső kitaró malasztja az. Mert hiszen nélküle amúgy is minden elveszett, vele minden meg van nyerve. Oly annyira igaz ez, hogy *Szent Ágoston* szerint maga az *Úr Jézus* is főképp ezért imádkoztatja híveit, mikor őket a Miatyánkra megtanítja.

Hathatósan indítja – továbbá – *Istent* ennek a nagy ajándéknak adományozására a **hithű élet, a türelmes kereszthordozás s az irgalom** műveinek, nevezetesen az alamizsnálkodásnak szorgos gyakorlata. A bűnben fuldokló, már-már kétségbeesett lelkeknek

talán utolsó mentődeszkája ez, „mivel az alamizsna minden bűntől s a haláltól megszabadít és nem engedi a lelket sötétségre menni”. (Tób 4,11)

Aztán a **szentségekhez**, nevezetesen az Oltáriszentséghez való gyakori, buzgó járulás is alapossá, mondhatnók bizonyossá teszi a reménységet a boldog kimúlásra. Hiszen „aki e kenyeret eszi, örökké él”. (Jn 6,59)

Vannak végül a felsoroltakon kívül még egyéb – magánkinyilatkoztatásokon alapuló módok s eszközök is, amelyekkel a hívek az Egyház helyeslése mellett – a végső állhatatosságot maguknak biztosítani törekszenek.

Ilyen elsősorban a **szent vállruha** (skapuláré), *Szűz Mária* tiszteletének ez a szent s kedves jelképe, melyet Stocki Szent Simon 1251. júl. 16-án ezzel az ígérettel vett át a neki megjelenő Istenanyjától: „*Vedd im' szeretett fiam! rended skapuláréját, társulatom jelvényét; mely kiváltságul fog szolgálni neked s minden karmelita rendbelinek; aki abban (a vállruhában) hal meg, az nem fog gyötrődni az örök tűzben. Íme az üdvösség jele, a veszélyben mentőszer, a béke s örök frigy záloga*”.

És tényleg számtalan eset bizonyítja, hogy *Szűz Mária* e szent igájának viselői, ha emellett a szentséges *Istenanyát* tisztelni s állapotbeli tisztaságukat megőrizni igyekeznek, mindig találnak módot, hogy *Istennel* kibékülten hunyjanak el. A bűneikben megátalkodottak, a vakmerően bizakodók azonban meghalnak ugyan vétkeikben – de sajátságos módon – sohasem a skapuláréban.

A másik hathatós eszköz az ún. **nagyígéret**, melyet 1688. évnek egyik péntekjén közölt az *Úr Jézus Alacoque Szent Margittal*. „*Szívem végtelen irgalmában – szólott az Üdvözítő – és mindenható szeretetében, a végső megigazulás kegyelmét ígérem mindazoknak, kik kilenc egymásra következő hónapon át minden első pénteken a szentáldozáshoz járulnak és megígérem, hogy nem halnak meg isteni Szívemmel való kibékülés s a szentségek fölvétele nélkül: mert Szívem biztos menedékük lesz, mikor az életből kimúlnak.*”

A feltétel tehát itt az, hogy *Úr Jézus* Szíve tiszteletére, engesztelésére felajánlott méltó szentáldozásokat – kilenc hónapon keresztül megszakítás nélkül – minden esetben a hó első péntekén végezzük el. Ha az egyik első péntek nagypéntekkel egybeesik, akkor a hónapok sorozata eggyel eltolódik. E napon ugyanis Egyházunk az Oltáriszentséget csak mint útravalót szolgáltatja ki a halálos betegeknek.

Számos, meghatóbbnál meghatóbb esetben igazolódik be, hogy azoknál, kik ezt a „*nagy kilencedet*” életükben legalább egyszer elvégezték, a mérhetetlen irgalmú Szív mindig beváltja ünnepélyes ígétét.

Íme egy a sok eset közül. A belga *namuri* egyházmegyében levő *Beez* helység plébánosa írja (1873-ban), hogy az éppen nála időző kollegáját s jóbarátját semmi módon sem tudta visszatartani, hogy – eddigi terve ellenére – bizonyos érthetetlen belső nyugtalanságtól ösztönözve neki ne vágjon a viharos fagyos éjszakának s három órára fekvő plébániájára vissza ne térjen. Községét nagy nehezen elérve, egy faluvégi házikóból világosság szürenekzik feléje. Mintha csak hívogatná. Már csak azért is bekopogtat, hogy dermedező tagjait kissé felmelengesse. A család meglepődve néz össze. Hiszen éppen azon tanakodnak, hogy súlyos betegükhöz papot kellene hívni... de oly késő van már s hozzá az idő is nagyon kellemetlen... A lelkipásztor nyomban meggyóntatta a beteget, majd elhozva még az éj folyamán az Urat s az utolsó kenet olaját, elkészítette a haldoklót az örökkévalóság nagy útjára, melyre néhány óra múlva lépett. A csodálatos kis történetre mintegy magyarázó, megvilágosító fényt vet, hogy a megboldogult buzgón végezte a nagy kilencedet.

Azonban sem a szent vállruha, sem a kilenc pénteki ájtatosság sem egyéb a világon fel nem menthet az alól, hogy „*félelemmel és rettegéssel munkáljuk üdvösségünket*”. Egyházunk tanítása szerint ugyanis – különös isteni kinyilatkoztatás nélkül – senki végső

állhatatosságáról biztosítva nincs. Mert hogy igazában s egészen teljesítettük-e azokat a feltételeket, amelyekhez *Isten* ígéreteit csatolja, annak egyes egyedül maga a jó Isten a megmondhatója.

Jegyzet. A végső állhatatosság nagy ajándékával rokon de nem azonos az a *kiváltság*, amelynél fogva *Isten* egyeseket az igazságban s szentségben már ez életben végleg megerősít. Ily egészen rendkívüli kitüntetésben részesültek pl. a *Boldogságos Szűz, Keresztelő Szent János*, az *apostolok* pünkösöd után s bizonyára *Szent József*, az Úr nevelőatyja is, hogy így a lelki világ egén „csillagok legyenek, melyek változatlan tiszta fényben állandóan s biztosan világítsanak a rájuk hagyatkozó ingatag embereknek”. (Schütz dr.)

A malasztal való közreműködés

Vannak a földön mélységek, amelyekbe az ember szinte nem mer tekinteni, mert feje szédül. Ilyenek a hitnek titkai, nevezetesen a malaszt isteni tana. Nem szándékunk feszegetni olyan rejtélyeket, amelyek az emberi elmére örökre megfejthetetlenek. Csak annyit mondunk, amennyit biztosan tudhatunk s tudnunk feltétlenül szükséges.

Isten malasztja nélkül tehát nem üdvözülhetünk. A bűnös nélküle meg nem térhet, az igaz nélküle ki nem tarthat s érdemeit jócselekedetekkel nem szaporíthatja. A hajtó, ébresztő erő a megigazult lelkében is csak a segítő malaszt marad.

Éppen oly bizonyos az is, hogy *Isten* minden embernek megadja az elégséges malasztokat. „A forrás senkit sem tilt el víztől – mondja *Szent Efrém* –, hasonlóan a malasztforrás sem akadályoz senkit, hogy hozzá járuljon s belőle merítsen.” „Attól, aki megteszi, ami tőle telik – mondja *Szent Ágoston* –, *Isten* malasztját meg nem vonja. Sohasem hagyja el *Isten* az embert, hacsak az ember Őt már előbb el nem hagyta.” (Sermo 88. de temp.)

Ámde miért hoz egyikünkben a felajánlott malaszt bő gyümölcsöt s miért marad másikunkban meddő? Ennek okát az *ember szabadakarátában* kell keresnünk. Ha ez nem így volna, akkor igazat kellene adnunk *Kálvinnak* s a többi reformátoroknak, akik szerint *Isten* egyeseket már eleve kiválasztott az üdvösségre, másokat a kárhozatra, hogy amazokon irgalmát, ezeken igazságosságát dicsőítse meg.

Mindezt könnyű belátni. De hogy miért ad *Isten* egyeseknek szinte túl bő malasztot s másokkal miért bánik takarékosabban; miért menti meg az egyiket s miért hagyja veszni a másikat, ez már az ő titka. „*Könyörül, akin akar és megátalkodni hagyja, akit akar.*” (Róm 9,18) Részünkről nincs egyéb hátra, mint porba hullva imádni az ő isteni főuraságát. Mert „ó, ember! ki vagy te, hogy felelel az *Istennel*? Vajon mondhatja-e az alkotmány annak, ki őt alkotta: miért alkottál engem így?” (Róm 9,20)

Működünk közre azzal a malasztal, amelyet ő nagy kegyesen nekünk szánt.

Csodálatosak s rettenetesek titokzatosak azok a kísérletek s vállalkozások, amelyekkel a malaszt egyes lelkeket meghódítani, hatalmába keríteni igyekeznek.

Tamerlan tatár fejedelem, midőn valamely várost elfoglalni készült, első nap fehér zászlót szokott kitűzetni annak jeléül, hogy kész a várost s annak lakóit megkímélni, ha önként meghódnak. Ha ez nem használt, másnap vörös zászlót tűzetett ki. Ez meg azt jelentette, hogy iszonyú vérontást készül elkövetni, ha a lakosok még ma sem adják meg magukat. Ha még ezután is ellenálltak, a harmadik nap fekete zászlót húzatott fel, jelezve ezzel a város végső pusztulását, földig való lerombolását, ha még e napon is dacol. Ilyenféle *Isten* eljárása is, midőn a bűnöst megtérésre inti. Először áldásaival, jótéteményeivel lágyítgatja annak szívét. Ezt jelképezi a fehér zászló. Ha ez mit sem használ, kitűzi neki a vörös lobogót, vagyis ráküldi a keresztek s szenvedéseket, hogy megtörje, megpuhítsa. Ha célt ezzel sem ér, akkor következik a fekete zászló: a halál, a kárhozat. Így ostromolta hajdan az Úr Fáraónak

kökemény szívét, reábocsájtva a rettentő csapások egész özönét. Az *Úr Jézus* sem kímélt semmi fáradságot, hogy hűtelen, megátalkodott tanítványát, Júdást, megmentse. A szelíd s szigorú szemrehányások, a lábmosás, az elfogadott csók mi egyebek, mint a malasztnak egy-egy rohama a veszendőnek indult lélek visszahódítására.

Gondoljunk aztán a rettentő lelki harcra, amelyet *Luther Márton* vívott *Wartburgban* önmagával, vagyis inkább *Isten* malasztjával. Ez a lelkiismeret által szüntelen felvetette neki a kérdést: „te az ősi vallást akarod reformálni, új vallást csinálni; de ki bízott meg ezzel téged? Honnan van a küldetésed? Vajon te magad vagy-e bölcs s előtted mit sem tudtak?” Ő ugyan ezt a kínzó zaklatást – önmagát vakítva – az ördögnek tulajdonította, de voltaképpen nem a gonosz szellem, hanem a Szentlélek volt az, akivel tusakodott. A malaszt aztán visszavonult, a „nagy reformátor” pedig belerohant a veszedelembe, magával rántva megszámlálhatatlan milliókat.

Máskor ismét a malaszt működése olyan, mint a villámlás az éjszakában. Pillanatra megmutatja, bevilágítja az utat, melyre lépnünk kell, ha lelkünket megmenteni akarjuk. Jaj nekünk, ha e válságos pillanatot elszalasztjuk! Hamarosan sötét lesz megint minden, s újabb villámlás talán többé nem következik. Mi lett volna a jerikói vakból, ha a szerencsés találkozást az *Úr Jézussal* ki nem használja? Ki tudja találkozott volna-e az életben vele még egyszer? Azért int oly komolyan s szellemesen *Szent Ágoston*: „time *Jesum* transeuntem!” „Félj, nehogy *Jézus* melletted áthaladjon!” Minő ideiglenes és örök sors várt volna *Magdolnára*, ha álszégyentől visszatartva nem lépte volna át a farizeus küszöbét, hogy bánatkönnyeivel öntözze *Jézus* lábait? Hogyan alakult volna *Péter* sorsa, ha nem esik reá az áthaladó *Jézus* tekintete ott a főpap pitvarában? Azért „jól cselekszünk figyelmeztetvén a malasztra, mint homályos helyen világító szövétnekre, míg a nap fölkel és a hajnalcsillag feltűnik a mi szíveinkbe”. (2Pét 1,19) Ez a hajnalcsillag, ez a nap, a *megszentelő malaszt*, amelyről értekezésünk második felében szólunk. Aki pedig oly boldog s szerencsés, hogy – amint gyermeked bizalommal remélhető – a megszentelődés drága kincsét hordozza szívében, azért egy pillanatra se feledje az Írás intelmét: „tartsd meg, amid vagy, hogy senki el ne vegye koronádat”. (Jel 3,11) Ez megint csak buzgó s lelkiismeretes közreműködés által történik a segítő malasztokkal, amelyeket *Isten* túl bőven, szinte minden pillanatban rendelkezésére bocsát a megigazult léleknek. Minden egyes malaszt után a végtelenbe nyúló láncnak utolsó szeme. Ha megragadjuk, szóval tanácsát, figyelmeztetését követjük, a malasztok egész sorozatát vonjuk magunkhoz. Az utolsó láncszem a boldog örök haza révpartjához kapcsolódik.

Nagy Sándorról mondják, hogy midőn hódító seregét a tengeren *Ázsiába* szállította, az esti szellő *Boldog Arábia* tájáról kellemes illatokat hozott feléjük. Ez valamennyiüket bátorította, lelkesítette. Elgondolták, hogy minő pompás s dicső lehet az az ország, amelynek már az illata is olyan andalító. Így küldi *Isten* – *Szalézi Szent Ferenc* szerint – az ő kellemes illatos malasztfüvalmait az örök boldogság honából, hogy megízleltesse velünk a hitélet, az istenesség örömeit, reményeit, hogy kitartásra, buzgalomra lelkesítsen, bátorítson az élet tengerén. „Miként tehát a hajósok, mihelyt észlelik, hogy kedvező szél fúj, azonnal megoldozzák a köteleket, kifeszítik a vitorlákat és sietve kezdik meg tengeri útjukat, úgy mi is, amint érezzük, hogy a *Szentlélek* bensőnket megihleti s malasztja által a jóra serkent, egész erőnkől rajta legyünk, hogy hívásának szót fogadjunk, nehogy az reánk kárba vesszen.” (*Granadai Szent Lajos*)

III. A megszentelő malaszt

A megszentelő malaszt lényege

Isteni rokonság

Ezekiel próféta *Istentől* ihletett lélekkel egyhelyütt a következő nagyszerű, drámai képet festi elénk: „Lőn énrajtam az Úr keze és kivezete engem... és letőn egy mező közepén, mely rakva vala csontokkal. És elhordoza engem azok mellett köröskörül; igen sok vala pedig a mező színén és fölötte igen száraz mind. És mondá nekem: Ember fia! véled-e, hogy élni fognak-e e csontok? És mondám: Uram, Isten, te tudod. És mondá nekem: Jövendölj e csontokról és mondd nekik: Száraz csontok, halljátok az Úr igéjét. Ezeket mondja az *Úr Isten* e csontoknak: Íme én lelket bocsátok belétek és élni fogtok. És inakat adok rátok és húst nevelek rajtatok és bőrt borítok rátok, és lelket adok nektek és élni fogtok, és megtudjátok, hogy én vagyok az *Úr*. És jövendölék, amint parancsolta vala nekem és zörgés lőn, midőn jövendöltem, és íme mozdulás, és csont csonthoz járula, mindenik az ő foglalásához. És látám és íme azokon inak és hús növekedének és bőr borítá be felül azokat, de lelkük nem vala. És mondá nekem: Jövendölj a lélekhez, jövendölj, ember fia! és mondd a léleknek: Ezeket mondja az *Úr Isten*: A négy szél felől jöjj elő, lélek! és lehelj ezen megöltekre és elevenedjenek föl. És jövendölék, amint parancsolta vala nekem és beléjük szálla a lélek és fölevenedének és lábaikra állanak fölötte igen nagy sereg.” (Ez 37,1–10)

Ez a próféta látománya a *babiloni* fogságból visszatérő *Izraelnek* s *Júdának* megújítása, nemzeti újjászületése által ment teljesebbé, de emellett fenségesen s találóan jelképezi az isteni malaszt munkáját az ember újraterepítésében. A bűn ugyanis az embert, ki az ártatlanság állapotában élettől, erőtől duzzadó istenképe volt, rút csontvázvá változtatta át. De jön az *Úr* Lelke, összeilleszti a csontokat, húst s bőrt borít rájuk. Ezt az előkészítő munkát végzi – mondhatnók – a *segítő malaszt*, midőn hitre, bűnbánatra indít. De mindez az életre keltésnek csupán feltétele. Most aztán a *Szentlélek* belelehel ebbe a holttetembe az ő *megszentelő malasztját*. Ezzel végbement a lelki feltámadás. Beolvadunk egyszerre *Jézus Krisztus* titokkal teljes eleven testébe, a Szívéből kiinduló lelki vérkeringés minket is általljár. Most aztán megkezdődik bennünk az új élet, melyet az isteni szőlőtőke, *Jézus* áraszt belénk. Bővebb megértés okáért induljunk ki az ősi Egyház legnagyobb katekétájának, jeruzsálemi *Szent Cyrillnek* hasonlatából.

„Ha a tűz – úgymond ő – a tömör vasba egészen behatol s azt teljesen tüzessé tudja tenni és ha hideg volt előbb a vas, most már izzó, ha fekete volt, most már ragyogó, akkor ne csodáld, hogy a *Szentlélek* is a lelket teljesen át tudja hatni s alakítani. (Catech. 17.) Az az izzás, ragyogás a vasban anyagi minőség; a megszentelő malaszt a lélekben valami lelki minőség. Az izzás, a ragyogás azt mutatja, hogy a vas a tűzben részesedett, a megszentelő malaszt viszont nem egyéb, mint „az isteni természetben való részesedés”. Maga *Isten* tanítja ezt a csodálatos, felfoghatatlan dolgot: „Fölötte nagy és drágalátos ígéretekkel ajándékozott nekünk, hogy ezáltal az *isteni természet részeseivé legyetek*”. (2Pét 1,4) A megszentelő malaszt tehát reánk, szegény, gyarló emberekre isteni rokonságba való bekapcsolódást, bizonyos megistenülést jelent. A szentatyák legalább mind így beszélnek. *Szent Athanáz* pl. azt mondja: *Krisztus Isten* létére emberré lett, hogy minket *átistenítsen*. Maga Egyházunk is liturgiájában sokszor juttatja kifejezésre ugyanezt a gondolatot. Így többek közt minden szentmisén így imádkozik: „Adj nekünk *részességet annak istenségében*, aki emberségünk részesévé lenni méltóztatott”.

Mindebből természetesen nem az következik, hogy mi a megszentelő malaszt által istenné leszünk. Mi megmaradunk embereknek, teremtményeknek, valamint a vas is csak vas marad, bármennyire áttüzesedik. Hanem, miként a tüzes vas átveszi a tűznek tulajdonságait, úgy a mi lelkünk is a megszentelő malaszt által olyan *minőségekre s képességekre tesz szert*, amelyek az istenségnek sajátjai. Lássuk részletesebben!

Szentség

Az isteni életnek, természetnek legjellemzőbb vonása a **szentség**. A megszentelő malaszt tehát, mint már neve mutatja, minket is megigazultakká, igazakká, *szentekké* tesz. A megszentelő malaszt s a súlyos bűn csak úgy kizárják egymást, mint a világosság s sötétség, meleg s hideg, élet s halál.

A *Makkabeusok* könyvének ihletett írója a következő érdekes történetet beszéli el. „Mikor *Perzsiába* vitettek atyáink,⁴ a papok, akik akkor az Isten tisztelői voltak, az oltárról elvett tüzet titkon elrejték egy völgyben, hol mély és száraz kút vala és abban őrzék azt úgy, hogy a hely senki előtt sem volt tudva. Mikor pedig sok esztendő elmúltával tetszett az *Istennek*, hogy elküldessék *Nehemiás* a perzsa királytól, azon papoknak unokáit, kik elrejtették vala, elküldé, hogy keressék fel a tüzet és amint nekünk beszélették, tüzet nem találtak, hanem zavaros vizet. És parancsolá nekik, hogy merítsenek és hozzák neki, és a föltett áldozatokat *Nehemiás* pap azon vízzel megöntöztetni parancsolá és a fákat, melyek felül rátétettek vala. És amint az meglőn, elérkezvén az idő, midőn a nap fénylett, mely azelőtt felhőben volt, nagy tűz gyúlada, úgy hogy mindnyájan csodálkozának.” (2Makk 1,19–22)

Fenséges képe ez a megszentelő malaszt első s legtermészetesebb munkájának, midőn szívünk oltárán, melynek lángját a bűnök s szenvedélyek iszapos vize kioltá, a malaszt újra tüzet gyújt s az erényeknek, szentségnek ragyogását támasztja. Azért mondja *Szent Pál*: „Nem tudjátok-e, hogy a hamisak nem fogják bírni az *Isten* országát. Ne csaljátok meg magatokat. Sem a paráznák, sem a bálványimádók, sem a házasságtörők ... nem fogják bírni az *Isten* országát. És ilyenek voltatok némelyek; de *megmosattatok, de megszenteltettetek, de megigazultatok* a mi Urunk *Jézus Krisztus* nevében a mi *Istenünk Lelke* által”. (1Kor 6,9–11) Ugyancsak *Pál* tanítása szerint: „*Semmi* kárhoztatásuk nincs azoknak, kik a *Krisztus Jézusban* vannak”. (Róm 8,1)

A kinyilatkoztatás forrásai mit sem tudnak tehát arról a protestáns megigazulásról, amely a bűnösre csupán *Jézus Krisztus* érdempalástját dobja, anélkül, hogy azt *belsőleg* újjá, szentté, igazzá tenné. Mert ha a Szentírás olykor képletesen beszél is arról, hogy *Isten* befödi a bűnt, ez mást nem jelenthet, mint hogy azt teljesen megsemmisíti, mert *Szent Ágoston* szellemes megjegyzése szerint *Isten* szeme előtt csak az van fedve, rejtve, ami nincs.

Szépség

Másik jellemző sajátossága az isteni természetnek a végtelen **szépség**. A megszentelt léleknek is kijut ebből a rokoni vonásból. Hasonlít Istenéhez. Voltaképpen minden teremtmény magán viseli Teremtője kézjegyét s így emlékeztet is reá. A kő, a virág, az állat egy-egy nyoma, vonása az *Istennek*. Az értelemmel, szabadakarattal megáldott lélek már meglehetősen hű képe Alkotójának. A megszentelő malaszt azonban lelkünket az *Istenség* valóságos tükrévé teszi s oly hasonlatosságra s így szépségre emel fel, aminőnek párja nincs az egész természetben.

A szentek mind elragadtatással beszélnek erről a szépségről.

⁴ Vagyis *Babilonba*, mely később a perzsa birodalomba olvadt.

Midőn *Isten Szienai Szent Katalinnak* megmutatta a malasztos lélek szépségét, ez csókokkal szerette volna elhalmozni mindazok lábát, kik a bűnösök megtérítésével foglalkoznak, „Ó, atyám – szólt lelki vezéréhez – ha látnád a kegyelem állapotában levő lélek szépségét, ezerszer is szívesen adnád oda érette életedet.”

Szent Birgittához pedig így szólott az Üdvözítő: „Ha látnád a malasztos lélek szépségét, fényétől elbűvölve s megvakítva, élettelenül roskadnál össze”.

Szent Terézia pedig, aki a megigazult lelket kristálygolyóhoz hasonlítja, melyet a kegyelem napja, a *Szentlélek* nem kívülről, hanem a belsejéből világít s ragyog be, annak szépségéről így nyilatkozik: „Testvéreim! az igazak lelke nem más, mint paradicsom, melyben az Úrnak kedve telik. Semmit sem tudok, amivel a megigazult lélek szépségét s nagyságát összehasonlíthatnám. Felhívlak titeket, elmélkedjetez afelett, mily szép a megszentelt állapotban ragyogó lélek vára, ez a hajnali harmatgyöngy, ez az életfa, mely az élet eleven vízébe, magába *Istenbe* van ültetve.

Természetfeletti cselekvőképesség

A megszentelő malaszt továbbá igazán nagyszerű, isteni cselekvőképességet olt lelkünkbe. E megszentelt állapotban ugyanis oly műveket tudunk végrehajtani, amelyek méltók és érdemesek, hogy magát a mennyországot kapjuk értük jutalmul. Érdemeink ilyenkor arányban állanak, hogy *Isten*, az igaz bíró, önmaga adományozásával fizessen értük.

És a mi a dologban a legcsodálatosabb, ily hallatlan kincsnek megszerzéséért, gyarapításáért a malasztos léleknek, nem is kell túl nagy áldozatokat hoznia. A legkisebb rügy is, amelyet a segítő malaszt a megigazult lélek fáján fakaszt, termőképes az örök élet számára. Elég a szomjazónak *Krisztus nevében* odanyújtott pohár víz, hogy az ember ne vesztse jutalmát. (Vö. Mk 9,40)

Midás királynak meséje, ki azt kérte isteneitől, hogy minden, amihez csak nyúl, arannyá változzék, az ilyen embernél magasabb értelemben valóra válik.

A malasztos lélek legcsekélyebb tevékenysége, napi munkája, önlegyőzése, melyet a malaszt ösztönzésére végrehajt, mennyei javak váltópénze lesz. Ennek a rejtélynek megfejtésére rávezetnek *Szent Pál* szavai: „Élek én – úgymond a nemzetek apostola –, de már nem én, hanem Krisztus él énbennem”. (Gal 2,20) Isteni szőlőtökének vagyunk a venyigéi. Amit az terem bennünk, annak isteni értékűnek kell lennie. Azért jóllehet a malaszt az irgalom műve, de a jutalom, az üdvösség nem kevésbé az *igazságosság* is. Erre hivatkozik *Szent Pál*, mikor azt mondja: „Jó harcot harcoltam ... végezetre eltétem nekem az *igazság* koronája, melyet megad nekem ama napon az Úr, *az igaz bíró*”. (2Tim 4,7.8)

Bizonyos lengyel előkelőség, ki Egyházáért s hazájáért sokat dolgozott, egyszer álmában látja *Isten* angyalait, kik az emberek cselekedeteit, a jót s rosszat gondosan elkönyvelik. A saját lapja iránt érdeklődött. Egyik angyal felüti neki a könyvet. Bámulva s megdöbbenve látja, hogy neve alatt a jócselekedetek rovata majdnem üres. Az angyal megadja a magyarázatot: „Mi e rovatba – égi jutalomra csak azt jegyezzük, ami a *megszentelő malaszt* jegyét viseli...”

Az üdvösség magva

Végre a megszentelő malaszt a magva, csírája az örök üdvösségnek. Lappangó tűz az, mely testből kilépő lelkünkben hirtelen lobbot vet. Képessé s alkalmassá teszi a lelket, hogy magába szívja s kilövellje a dicsőség fényét, felölelje a boldogság óceánját, Istenét s benne örökre elmerüljön. Amit a mennyország csak adhat, örömet, fényt, méltóságot, minőt szem nem látott, fül nem hallott, emberi szív soha meg nem álmodott, mind, mind a megszentelő

malasztban gyökerezik. Nincsen teremtett lélek, mely természetes erőivel ekkora jót, magát az Istent befogadni, magába zárni képes volna. Ehhez igazán isteni erők kellenek. Ezeket adja meg a megszentelő malaszt. Belőle úgy jó elő az örök dicsőség, mint gubóból az aranyhímposor lepke... akkor, „midőn majd mindnyájan felfödött orcával nézvéen – mint tükörben– az Úr dicsőségét, ugyanazon képmássá változunk át fényesebben és fényesebben az Úr lelke által”. (2Kor 3,18)

A megszentelő malaszt hatásai

Isten barátsága

A megszentelő malaszt hatása között az első: *barátság Istennel*. A barátság két egymást kölcsönösen, önzetlenül szerető félnek minden áldozatra kész jóakarata egymás iránt. Nagy kincs tehát a jóbarát. Maga a *Szentlélek* lelkendezve magasztalja annak értékét. „A hív barát erős oltalom – olvassuk az Írás lapjain – és aki ilyet talál, kincset talál. A hív barát az életnek és halhatatlanságnak orvossága és akik félik az Urat, megtalálják azt. Aki az *Istent* féli, hasonlóképpen jóbarátságra is tesz szert: mert mint önmaga, olyan lesz barátja is.” (Sir 6,14–17) A barátság tehát bizalmas jellegű s éppen azért *egyenrangúságot* tetelez fel. A latin közmondás szerint a „barátság vagy egyen rangot talál, vagy egyen ragot csinál”. Azért nagy s irigyelt kitüntetés előkelőségek, fejedelmek barátságával dicsekedhetni. És íme *Isten* – ó, egek bámuljatok – a belénk öntött megszentelő malaszt kedvéért barátságára méltat minket. Igen! Az útszéli koldusgyermek, míg a megszentelő malasztot élvezzi, *Istennek*, az ég s föld Urának jóbarátja. Valamennyi malasztos lélekre vonatkoznak az *Üdvözítő* igéi: „Ti az én barátaim vagytok... már nem mondalak titeket szolgálóknak ... hanem barátainknak mondalak titeket”. (Jn 15,14.15) Sőt ez a barátság oly forró s bensőséges, hogy maga Isten viszonyát a malasztos lélekhez a jegyesi s hitvesi állapottal hasonlítja össze. Az *Énekek énekének* fenséges szerelmi dalai, a völegénynek s menyasszonynak enyelgése voltaképpen jelképei annak a szoros életközösségnek, amelybe *Isten* s a halhatatlan, malasztos lélek egymással léptek. A *Jelenések könyve* is *Istennek* s a léleknek lakodalmáról zeng himnuszt: „Örüljünk és örvendezzünk és adjunk dicsőséget öneki, mert eljött a *Bárány* (Jézus!) menyegzője és az ő jegyese fel van készülve. És adatott neki, hogy fényes és fehér bíborba öltözzék, mert a bíbor a szentek megigazulása. És mondá nekem: Írjad: Boldogok, kik a Bárány menyegzői vacsorájára meghívattak”. (19,7–9)

Istenfiúság

Annak a rokoni viszonynak, melybe *Istennel* a megszentelő malaszt folytán lépünk, egy másik folyománya az *istenfiúság*. Az Úr hozzánk intézett levelében – a Szentírásban – erről a hallatlan kitüntetésről ugyancsak sokszor biztosít. Halljuk csak a nemzetek Apostolát: „Nem vettétek a szolgaság lelkét félelemre, hanem a fogadott fiak lelkét vettétek, melyben kiáltjuk: Abba! (Atyánk.) Mert maga a *Lélek* tesz bizonyosságot a mi lelkünknek, hogy *Isten* fiai vagyunk”. (Róm 8,15–16) A szeretet Apostola pedig hozzá méltó gyengédséggel így beszél e tárgyban: „Lássátok, minő szeretetet mutatott hozzánk az *Atya*, hogy *Isten* fiainak neveztessünk és *azok legyünk*... Szerelmesim! most *Isten* fiai vagyunk, de még nincs kijelentve, milyenek leszünk. Tudjuk azonban, hogy mikor ő meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzája, mert látni fogjuk őt, amint vagyunk”. (1Jn 3,1–2)

Isten temploma

Végül a megszentelő malaszt *Isten* eleven templomává szentel fel bennünket. Nem légből kapott költői hasonlat ez, hanem az örök *Igazság* kijelentése, melyről írva van: „Ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak”. (Mt 24,35) Az Üdvözítő megható búcsúbeszédében céloz erre. A válás fájdalomtól lesújtott kedves „fiacskáit”, tanítványait, így vigasztalja: „Nem hagylak árván titeket, eljövök hozzátok ... ha ki engem szeret... az Atyám is szereti őt és hozzája megyünk és *lakóhelyet szerzünk nála*”. (Jn 14,18.23) Ámde jóllehet a *Szentháromság* munkái kifelé közősek s így mind a három isteni személynek vagyunk közös templomai, mindazonáltal ez a bennünk-lakás – minthogy elsősorban a mi megszentelésünket célozza, a *Szentléleknek* van tulajdonítva. Ezért beszél az Írás a *Szentlélekről*, mint olyanról, ki „nekünk adatik”, „hozzánk jön”, „bennünk lakik”, „nálunk marad”. (Vö. Róm 5,5; 1Kor 3,16; 2Kor 6,16; Jn 14,16.17) Az isteni kinyilatkoztatás szavai e pontban oly világosak s határozottak, hogy számos tekintélyes hittudós (mint Lessius, Scheeban, Hurter stb.) a *Szentléleknek* a malasztos lélekben való állandó *személyes* jelenlétére következtet belőlük. Amíg tehát a szentáldozás által a második isteni személynek adunk – de csak rövid időre – hajlékot, addig a Szentlélek malasztos lelkünknek állandó lakója. Azért követel tehát tőlünk az apostol oly föltétlen lelki s testi tisztaságot, azért emeli fel hatalmas tiltakozó szavát életszentségünk ellen irányuló minden merénylet ellen: „Nem tudjátok-e, hogy az *Isten* temploma vagytok és az *Isten* *Lelke* lakik bennetek? Ha pedig valaki az *Isten* templomát megfertőzteti, elveszti azt az *Isten*, mert az *Isten* temploma szent, mely *ti* vagytok”. (1Kor 3,16.17) „Dicsőítsétek és hordozzátok *Istent* a ti testetekben.” (1Kor 6,20)

Minő bepillantást engednek e szavak azokba a magasztos titkokba, melyeket a gyakran oly egyszerű s jelentéktelen emberi külső leplez! Minő hathatós indítókra hivatkoznak, hogy magunkban s másokban a lelki életet, a malasztot megbecsüljük! Mert – tekintünk csak körül a nagy mindenségben. Találunk-e bármit, ami szépségre, értékre az emberi lélekhez fogható, amely ti. a megszentelő malasztot birtokolja, vagy legalább is annak befogadására képes s hivatott? A nagy mindenség, a földkereksége is valahogyan *Isten* temploma, vagy sokkal inkább – mint az Úr maga többször kijelenti – csupán „lába zsámolya”. És íme hogyan fel nem ékesíti a Teremtő ezt a zsámolyt! Viruló rétek s mezők szőnyegével, a virágok koszorúival borítja, a folyamok s patakok ezüstös szalagjait vonja rajta keresztül-kasul, a ragyogó csillagok gyémántjait szórja reá. Ámde, ha ily pazarul díszes a zsámoly, minő akkor a trón (a lélek), amelyen „*az Isten Lelke nyugszik?*” (Vö. 1Pét 4,14) Vagy, ha az egész mindenség bizonyos értelemben *Isten* háza, akkor szívünk-lelkünk az Úrnak drágakövekkel ékes tabernakuluma, legfelsőbb családi lakószobája.

Az Úr az ószövetségi zsidó templomot, ahol ő a schechinahban, felhőbe burkoltan lakozék, úgy felékesítette, hogy valóságos világcsodává váltott, vajon fukarabban fog-e bánni az ő *eleven* templomával?

Ha *Zacheust* mérhetetlen ujjongó örömmel tölté el az Úr *Jézus pillanatnyi* látogatása, menyinyivel inkább szent s féltékeny boldogsággal kell átkarolnunk, óvnunk, őriznünk magunkban s felebarátunkban azt az *Istent*, ki bennünk való állandó lakozással tüntet ki minket?

A megszentelő malaszt kísérete

Az isteni erények

Midőn a megszentelő malasztot *Isten* lelkünkbe önti, ez – mint a tridenti káté tanítja – magával hozza az ő nemes kíséretét: az összes erényeket. *Szent Ágoston* szerint ezek az

erények a fegyveres had, melynek társaságában *Krisztus* trónját lelkünkben felüti s velük s általuk akaratát bennünk végrehajtja.

A megszentelő malasztnak ugyanis nemcsak az a szerepe, hogy minket rangra emeljen, hanem, hogy lelki erőinket megnemesítse, szentelje s képessé tegye természetfeletti életműködésekre. Ezt teszi a vele szorosán kapcsolatos erények által. Nevezetesen hét erény van, amelyeket a megszentelő malaszt magával hozva, mint csírákat lelkünkbe beleplántál. Legjelesebbek ezek között az ún. *isteni erények*, melyek képessé teszik lelkünket a hit, remény s szeretet természetfeletti indulatait magában felindítani s mintegy ezekből élni. Minthogy azonban az isteni erényekről külön könyvecskéket írtunk,⁵ velük ehelyütt bővebben nem foglalkozhatunk.

A sarkalatos erények

Az isteni erényekhez csatlakozik aztán a négy sarkalatos erény, melyek mint főtípusok valamennyi erkölcsi erényt magukba foglalják. Mint nevük is mutatja, az egész keresztény élet rájuk támaszkodik s köröttük, rajtuk fordul, mint az ajtó a sarkain. Vegyük azért rövidesen sorra azokat.

Első közöttük az **okosság**, amely természetfeletti módon arra képesíti, hajlítja a lelket, hogy az örökkévaló javakat s az azok megszerzésére szolgáló eszközöket megismerje s főfigyelmét, gondját ezekre irányozza.

Midőn 1900-ban *New York* kikötőjében óriási hajóégés volt, a kegyetlen matrózok csak azokat mentették, kik fizetni tudtak, a többit veszni engedték. Nem gondoltak tehát az égi jutalomra, mely az irgalomnak ígérve volt. Hiányzott tehát belőlük az okosság sarkalatos erénye s ennek helyét a „világ fiainak eszéssége”, a „test okossága”, melyet a Szentírás elítél, foglalta el. (Vö. Lk 16,8; Róm 8,6)

Viszont mennyire tündöklik az igazi okosság *Isten* szenteiben, kik az örökkévalók szempontjából rendezték be egész életüket, s *Szent Alajossal* mindenben csak azt kérdezték, mit használ ez vagy az az örök életre? Az okosság élethajónk kormányrúdja. Minden erényre elvezet. „Nélküle az erényből is bűn lesz.” (*Szent Bernát*)

Második az **igazságosság**, mely hajlamossá teszi az akaratot, hogy kinek-kinek megadja azt, ami megilleti.

Az igazságos tehát *Istennek* imádattal, előjáróknak engedelmisséggel, mindenkinek szeretettel adózik. Az alantasokat jutalmazza, avagy bünteti érdemük szerint.

A harmadik a **mértékletesség**, amely az embert arra indítja, hogy a teremtményeket csak eszközöknek tekintse s csupán abban a *mértékben* használja, amennyiben az örök javak elérésére szükségesek. A mértékletes hasonlít a sashoz, melynek otthona a magasság, ahonnan csak azért csap le a földre hében-korban, hogy szükséges táplálékához jusson. Földi élvezet, vagyon s dicsőség dolgában mérsékli vágyait, beéri a nélkülözhetetlennel. *Szalézi Szent Ferenc*cell vallja: „En a földiekből keveset szeretek s azt is csak kevésé”.

A negyedik sarkerény az **erősség**, mely az akaratot felvértezi, hogy az örökkévalókért vívott küzdelmekben a helyét megállja.

Bátorság dolgában hasonlít az erős az oroszlánhoz, mely nem riad egykönnyen vissza a veszélytől, türelem szempontjából pedig olyan, mint a gyémánt, mely nem szenved karcot. Ily erősek voltak a *makkabeusi* fiúk, kik „semmibe sem vették a hitükért kiállott kínokat”. (Vö. 2Makk 7,12) Az igazi erőnek az igaz hit az édesanyja. Azért valóságos mártírjai csak a

⁵ Keresztény Kis Könyvtár 12. és 13.

katolikus Egyháznak vannak. Természetfeletti, isteni hit nélkül lehet valaki fanatikus vagy vakmerő, de sohasem igazán erős. A keresztyény művészet olykor a négy sarkalatos erényt női alakokkal ábrázolja. Az okosság könyvet tart, az igazság mérleget, a mértékletesség aláfordított csészét, az erősség pedig kardot.

Íme a *Szentlélek* így építi templomát mibennünk. „A bölcsesség házat épített magának, *hét oszlopot* vágott ki.” (Péld 9,1) Ez a hét pompás oszlop a három isteni s a négy sarkalatos (erkölcsi) erény. Minő remekmű az ilyen megszentelő malaszt derűjében fénylő hétoszlopos szentély, melyben maga az Istenség trónol! Természetfeletti erők duzzadnak benne, készek munkára, áldozatra *Isten* dicsőségéért. És a *Szentlélek* nem is késik segítő malasztjaival az ily erényhajlamokkal s képességekkel felkészült lélekre hatni, az elültetett erénycsírákat rájuk bocsátott malasztugarakkal ébresztgetni, az értelmet megvilágítani, az akaratot ösztökélni s erősíteni.

A Szentléleknek pazar bőkezűsége azonban még ezzel sem merült ki. Hogy segítő malasztjai szíves fogadtatásra találjanak s a lélek azokkal gyorsan, könnyen s örömmel működjék közre, a megszentelő malaszthoz és a hetedik természetfeletti erényhez csatolja az ő hét ajándékát.

A Szentlélek hét ajándéka⁶

Hogy pedig hitünknek ez az éppoly mély, mint magasztos tanát világosabban megértsük, hasonlathoz kell fordulnunk. Gondoljuk lelkünket mint hajócskát az örökkévalóságba torkoló élet folyamán. Ha a malasztot nélkülözi, akkor irányt tévesztett s az ár bizton szirtre, örvénybe kergeti. A malaszt tartja fenn a hajót az élet vizein s irányítja az ég felé. Az isteni hajós, a *Szentlélek*, fel is szereli az útra. Ad neki kormányrudat s evezőket. Ezek a természetfeletti erények. Még csak egy hiányzik. Felhúzza az árbocokra hetes vitorláját, melybe a szél belekapaszkodhatik s a hajót könnyedén előrelelendítheti a cél felé. Ez a hét vitorla a hét ajándék, melyek mintegy felfogják és értékesítik a segítő malaszt fuvalmait.

Senki sem volt a *Szentlélek* behatásaival szemben oly fogékony, mint az *Úr Jézus* malaszttól túlaradó lelke. Azért mondja róla az *Írás*, hogy „vitették a Lélektől”. (Mt 4,1) De éppen azért senkit sem halmozott el oly mérvben a *Szentlélek* ajándékaival, mint ezt az istenemberi lelket. Azért reá vonatkoznak teljes értelemben a prófétai igék: „És megnyugszik rajta az Úr lelke, a *bölcsesség* és *értelem* lelke, a *tanács* és *erősség* lelke, a *tudomány* és *ájtatosság* lelke; és az *Úr félelmének* lelke betölti őt”. (Iz 11,2–3)

Krisztussal való titokzatos egységünknel fogva, kinek főleg a megszentelő malaszt által eleven tagjai vagyunk, ebben az imént felsorolt hét ajándékban mi is részesedünk.

Méltó, hogy kissé többet is tudjunk drágaságainkról, kincseinkről, mint amennyit a pusztá nevük megmond.

Az ajándékok közül négy: a *bölcsesség*, *értelem*, *tanács* és *tudomány* értelmünket gazdagítja, három pedig, az *erősség*, *jámborság* s az *Úr félelme* akaratunkat lendíti a jóra.

A *bölcsességet* kérjük Istentől, midőn a *Jöjj el Szentlélek* Isten kezdetű egyházi énekben így fohászodunk: „hevítsd hidegségünket”. Termékenyítsd meg a hit s okosságnak belénk oltott erénycsíráját oly értelemben, hogy ne csak belássuk az örökkévalók fölényes értékét a mulandók felett, hanem *lelkese*dvé lássuk be.

A bölcsesség csalja elő *Pál* szívéből, ajkáról az igéket: „mindent kárnak tartok az én Uram *Jézus Krisztus* fonséges ismeretéért, akiért mindent elhagytam és szemétnek tekintik”. (Fil 3,8)

⁶ Lásd bővebben a „Bérmálásban”.

A bölcsesség mondatja *Salamonnal* az örökre nevezetes vallomást: „Hiúságok hiúsága és minden csak hiúság”. (Préd 1,2) Az eget szemlélő *Loyolai Szent Ignác*nak sóhaja: „Beh rút a föld, ha az eget nézem”, szint’ a bölcsességben gyökerezik.

Az értelem ajándéka mélyebb bepillantást enged a hit tanításának mélységeibe és szépségébe s arra segít, hogy az igazat a lappangó hamistól könnyen megkülönböztessük. Ezt az ajándékot kéri *Dávid az Úrtól*, mikor így zsoltározik: „Adj értelmet nekem és vizsgálni fogom törvényedet, és megőrzöm azt teljes szívemből”. (Zsolt 118,34) Az értelem ajándékával dúsan elhalmozta Isten a keresztény ókorban *Szent Katalint* (†307), ki szerény szűz léteire bátran s eredményesen védte a katolikus hitet a körmönfont pogány bölcselők előtt. Böven részesült ebben az ajándékban egy *Páli Szent Vince* vagy egy *Hofbauer Szent Kelemen* is, kik nem annyira hittudományuk, mint sokkal inkább a *Szentlélek* segítsége által az eszmék és vélemények zürzavarában mindig megérezték, ami valódi „katolikus”. Miként jellemzően mondani szokták: „kitűnő katolikus orruk volt”.

A **tanács** a helyes és helytelen, jó s rossz, tökéletesebb és kevésbé tökéletes közti választásban lelkünket támogatja, hogy abban állapodjunk meg, ami *Istennek* tetsző s reánk üdvös.

„Nemde, sokszor megesik – mondja ez ügyben *Jeruzsálemi Szent Cyrill* –, hogy a szűz, kit már eljegyeztek, lemond vőlegényéről. A *Szentlélek* tanácsára tette, aki felvilágosítja őt, hogy a szüzesség többet ér a házasságnál. Megtörténik nem egyszer, hogy gazdag világfi egyszer csak lemond vagyonáról. A *Szentlélek* tanácsolta neki, kioktatva őt a mulandók hiúságos voltáról. Nem ritka eset az sem, hogy a szüzies lelkű ifjú valamely szépség láttára elfordítja tekintetét és menekül, hogy ne kelljen látnia s szíve ártatlanságát feláldoznia. A *Szentlélek* sugallta neki, hogy veszélyben forog ...

A **tudomány** arra segít, hogy hitünk tanait minden különös tanulmány nélkül is tisztán átértsük s másokkal is közölni tudjuk.

Nem szabad ugyan mellőzniük, főleg az erre hivatottaknak a szorgos tanulást sem, nehogy rászolgáljanak az isteni átokra: „mivel te megveted a tudományt, én is megvetlek téged”,⁷ (Oz 4,6), mindazonáltal a könyvtudománynál sokkal többre kell becsülnünk azt, amelyet imádság, elmélkedés s önmegtagadás jutalmául a *Szentlélek* közöl lelkünkkel. Ez az úgynevezett „*Szentek tudománya*”.

Ezzel ismerte meg *Simeon* a kis *Jézusban* a Messiást, a megtestesülés titkát, s *Szűz Mária*ban az *Isten Anyját*. Ez a tudás szállotta meg az apostolokat a *Szentlélek* eljöttékor az Üdvözítő ígérete szerint: „felruháztattok erővel a magasságból” (Lk 24,49); vagyis oly tudással, melynek a világ nem fog tudni ellenállni. És egyáltalán az Egyház atyái, tudósai, szentei bámulatra méltó tudományukat nem annyira az iskola padján, könyvtárakban gyűjtötték, hanem sokkal inkább – némely esetekben kizárólag – a megfeszített *Jézustól* tanulták.

Az **erősség**, amely mint ajándék a belénk oltott azonos nevű sarkalatos erényt ébreszti, lendíti, bátorra s kitartóvá tesz *Isten* szent akaratának teljesítésében.

Ez az erősség duzzasztja *Szent Pál* keblét, mikor lelkesen kérdi: „Ki vagy, mi választ el minket *Krisztus* szeretetétől?” (Vö. Róm 8,35) A vértanúk valamennyien ezt az ajándékot nagy fokban bírják. A japáni keresztényüldözések alkalmával, midőn egy 12 éves vértanúgyermeknek kötelékeit a tűz már elhamvasztotta, átugrik édesanyja máglyájára, hogy azt átkarolva vele együtt haljon meg; a leány pedig lehajol parázsért, azt mint tüzes koronát fejére szórja, hogy isteni Jegyese szívét elbájolja. Ámde a *Szentlélek*, az *Istenember* lelke után kire árasztotta bővebben az erősség ajándékát, mint az ő menyasszonyára, a vértanúk Királynéjára, a kereszt alatt helytálló fájdalmas Szűzanyára?

⁷ Egyenesen a papságnak szólott s szól ez az ige.

A **jámborság** ajándéka szívünket, lelkünket igazi bensőséges áhítatra hangolja s *Istennek* lehető legtökéletesebb szolgálatára ösztökéli.

A jámborság lelke tartotta *Annát, Fánuel* leányát, a nyolcvannégy éves öregasszonyt állandóan a templomban, ahol „böjtöléssel és könyörgéssel szolgált éjjel-nappal az Úrnak”. (Vö. Lk 2,36.37) A jámborság szögezte *Szent Alajost* a tabernákulum elé, ahonnan csupán a szent engedelmesség tudta elszakítani. A jámborság tétette *Szent Teréziával* azt a nehéz fogadalmat, hogy mindig a tökéletesebbet választja, *Liguori Szent Alfonzzal* pedig azt, hogy sohasem lesz tétlen.

Az **Úr félelme** szent retteggéssel tölt el a legkisebb bűnnel, az Isten minden megbántásával szemben.

A zsolttáros boldognak hirdeti azt, „ki az Urat féli”. (Zsolt 3,1) És méltán. Mert ez a fiúi, gyermeked félelem a bölcsességnek, vagyis boldog, szent életnek s az üdvösségnek kezdete. (Vö. Zsolt 110,10)

Szalézi Szent Ferenc szerint az Úr félelme éppen úgy egyengeti a tökéletes szeretetnek útját, mint ahogy a kelmébe szurdalt tű utat nyit a maga után vont selyemszálaknak.

S valóban a kereszténynek nincs egyébtől félnie, mint a bűntől. „Semmitől sem félünk – szolt *Xavéri Szent Ferenc* egyik veszélyes tengeri útja előtt –, csupán csak egytől: a mindenható Istent megbántani.” Valóban enélkül még a pokol sem árthat.

Szent Franciskának Isten látomásban bemutatja a kárhozottak szörnyű kínjait. A szentet elfogja a retteggés s keserves sírásra fakad. „Franciska! – szólalt meg erre őrzőangyala – törekedjél az Úr félelmére!” Ez, csakugyan, ez az egyetlen megbízható kalauz az ég ösvényén.

Midőn *Boldog Faber Péter* jezsuita társával, *Araozzal Spanyolországban* tartózkodott, az emberek bámulták életszentségüket s azt a szűzies tisztaságot, mely egész valójukból kisugárzott. „Biztosan valamiféle titokzatos füvet hordanak maguknál – suttogták az emberek –, amely kiolt belőlük minden bűnös gerjedelmet. Ez a babonás mende-monda eljutott *II. Fülöp* király fülébe is. Ez tehát egy alkalommal megkérdi az atyákat, mi igaz a dologban s csakugyan van-e oly csodálatos hatású fű a birtokukban. „Igen, felség – felelék ezek –, mi ismerjük s folyton keblünkben hordjuk azt a titokzatos füvet, mely a léleknek nemcsak a testiség, hanem minden más bűn ellen is óvószere; ez pedig nem más, mint az *Úr félelme*.”

„Kereskedjetek, míg megjövök.” (Lk 19,13)

Midőn *Daniades* görög követ a makedón királyi udvarban elragadtatással magasztalta hazájának, *Athénnek* szépségeit, *Fülöp* király egy ideig csak tűnődve hallgatja beszédét. „Rajzold le nekem ezt a várost!” – szólítja fel erre a követet. *Daniades* siet a király kívánságának eleget tenni. „Ennek a városnak az enyémnek kell lennie!” – kiált fel erre *Fülöp* hévvel az asztalra ütve. Úgy is lett.

Mi is vázoltuk az előzőkben *Isten* templomát, melyet ő mibennünk magának emelt. Leírtuk tehetségünk szerint annak nagyszerűségét, báját, fenségét. Kinek szívében ne ébredne erre vágyódás eme természetfeletti isteni ajándék után? Ki ne óhajtana Istenének rokona, barátja lenni s a *Szentléleknek* oly értékes adományában részesedni? Valóban, ha akadna ilyen, arra ráillenének az apostol szavai: „A test szerint való ember nem fogja fel azt, mi *Isten Lelkéé*, mert az bolondság előtte és nem értheti fel, mert azt lélek szerint kell megítélni”. (1Kor 2,14) A parabolabeli „nemes ember”, az Úr Jézus, felajánlja, reánk bízva a malaszt giráját. „Kereskedjetek – úgymond –, míg megjövök.” (Lk 19,13) Míg be nem kopogtatok a halál óráján.

Ha tehát van érzékünk tulajdon nagyságunk s boldogságunk iránt, ha nem halt ki belőlünk minden nemes ambíció, akkor érdeklődésünk gócpontjában van a kérdés, vajon miképpen

juthatunk a malaszt-girának – ennek a mérhetetlen kincsnek birtokába, hogyan gyarapíthatjuk, őrizhetjük meg azt?

A megszentelő malaszt megszerzése

A XVI. század ún. reformátoraival szemben az Egyház a tridenti szent zsinaton világosan s részletesen kifejtette, hogy a józan eszét használni tudó, felnőtt egyén csupán saját közreműködésével nyerheti el a megszentelő malasztot. Szóval az embernek magának – Isten segítő malasztjától támogatva – fel kell készülnie s magát alkalmassá tennie eme nagy ajándék elfogadására.

Az első, amit *Isten* e végből, mint nélkülözhetetlen feltételt megkövetel: a hit. „Az *Istenhez* járulónak hinnie kell” – hangsúlyozza *Szent Pál* –, mert „hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az *Istennél*.” (Vö. Zsid 11,6)

Akinek tehát eddig nem volt hite, vagy azt szerencsétlenül elvesztette, annak hitet kell indítania. Kétségtelen igaznak kell elfogadnia, amit a végtelenül bölcs, szent, igazmondó *Isten* kinyilatkoztatott s Egyháza által, hogy higgyünk, élénk ad. Meg kell hódolnia a kinyilatkoztató *Isten* végtelen tekintélye előtt.⁸

A felébredt hitbe kapcsolódik aztán a többi előkészítő cselekedet. A bűnöst ugyanis a hit szent *félelembe* ejti, mely érzelembe azonban az *Isten* végtelen irgalmába vetett *reménység* vegyül. Ez megint utat nyit a *szeretethez*, mely a lelket melegíti, lágyítja, *bánatba* olvasztja az elkövetett bűnök felett s gyökeres *életjobbításra* sarkallja. Kész ezentúl a lélek mindenben *Isten* szent akaratához alkalmazkodni, tehát a lehetőség szerint a szentségekhez is járulni, amelyek által *Isten* malasztját közölni szokta s amelyektől a megigazulást valamiképpen függővé tette.

Mindez azonban *csakis előkészület*, mely a megigazulást nem hozza létre s csupán tágabb értelemben érdemi meg. A lélek, mint kiüresített edény, várja, epedve várja, hogy *Isten* malasztját beleöntse. A *keresztség*, a *gyónás* azok a csatornák, amelyek alá ezt a tátongó edényt tartani kell, hogy megteljen kegyelemmel. Még a tökéletes szeretet s bánat is csak akkor szolgál rá *Isten* malasztjára, ha – bár talán öntudatlanul – a szentségek utáni vágy csíráit rejtegeti magában.

Hogy a megigazulásra nem elég a *Krisztus* érdemeibe vetett bizalmas remény – miként azt *Luther* s a protestánsok tanítják –, hanem végbe kell mennie a leírt folyamatnak, az Írás s hagyomány egyhangúan tanúsítják.

Íme *Péter* hatalmas pünkösdi prédikációjára hallgatói „megilletődének szívükben és mondák Péternek és a többi apostoloknak: Mít cselekedjünk? atyánkfiai, férfiak! *Péter* pedig mondá nekik: Tartsatok bűnbánatot, és kereszteltessék meg mindenitek *Jézus Krisztus* nevében bűneitek bocsánatára; és elveszitek a *Szentlélek* ajándékát”. (ApCsel 2,37.38)

A megszentelő malaszt gyarapítása

Nagy és boldogító igazság, hogy az egyszer birtokba vett malasztot s az ezzel arányban álló mennyei rangunkat, dicsőségünket s boldogságunkat utolsó leheletünkig gyarapíthatjuk. A *Szentlélek*, a mi igazi barátunk s jóakarónk, nem is szűnik meg erre minket buzdítani. „Növekedjete a kegyelemben” – int bennünket *Szent Péter* apostol által. (2Pét 3,18) „Aki igaz, legyen igazabb és a szent legyen szentebb” – olvassuk a Jelenések könyvében. (22,11)

Nincs igaza tehát ebben sem *Luthernak*, ki azt tanította, hogy a malaszt, a szentség dolgában minden keresztény *Szűz Máriával* egyenrangú. A tridenti szent zsinat ezzel

⁸ Hogy miképp juthatni el erre az isteni hitre, „A hit és reményről” szóló értekezésünkben bőven kifejtettük. (Keresztény Kis Könyvtár, 12.)

szemben kijelenti, hogy „a megigazultságot mindegyikünk a maga mértéke szerint kapja, melyet a *Szentlélek* úgy osztogat, amint jónak látja és kinek-kinek fölkészültsége s közreműködése szerint”. És kiközösítette azt, ki állítani meri, hogy „a kapott megigazultságot nem tartják fenn s nem növelik *Isten* előtt a jócselekedetek, amelyek a kapott igazultság növekedésének okai”.

Szépen mondja ez ügyben *Nisszai Szent Gergely*: „Nincs módunkban növelni testünket, de fokozni a Szentlélek segítségével a lélek szépségét és ennél fogva boldogságát: erre van hatalmunk!”

Minden ember lelke tehát pompás műterem, amelyben a saját szépségén s tökéletességén munkálkodni hivatott. Itt fonja ki-kí a maga örök dicsőségének koszorúját, itt gyűjtögeti s illesztgeti az ékköveket mennyei koronájába Minden jámbor fohász, minden erényindulat, minden önmegtagadás, minden áldozat, a felebaráti szeretet minden műve, melyet a malasztos lélekben a segítő kegyelem termel, kincstöbblet az örök élet számára. Az élet oly rövid! Nincs tehát veszteni való idő.

Limai Szent Róza sírdogál halálos ágyán. Mikor szomorúságának oka felől kérdik, ezt a megszívlelendő feleletet adta: „Nem azért sírok, mivel a földet el kell hagynom, sem a fájdalmak miatt, amelyeket tűrök, hanem azon bánkódom, mert a mennyország kiérdeklésére nem szenvedtem eleget”.

Miként a *szentségek* által kapjuk az első megszentelő malasztot, úgy a *szentségek* eszközlik legfőképpen annak gyarapodását is. Az egyes szentségeknél erről még bőven lesz szó. De már előre kiemeljük e helyütt is az *Oltáriszentséget*, melynek egyenes és első célja, hogy a megszentelő malasztot bennünk fenntartsa és gyarapítsa. Ezt a nagy szentséget, melyben maga a malasztforrás, *Jézus Krisztus* székel, éppen azért alapította az Úr, hogy „életünk legyen s bővebben legyen”. Egy-egy szentáldozás nagyjelentőségű eseménye életünknek, mint amely malasztunkat s ennek arányában égi jutalmunkat jelentékenyen növeli. Mit gondoljunk tehát a *gyakori*, sőt *napi* szentáldozásról!! Minő nagy, minden sejtelmünket messze felülmúló jótétemény ez! Tündöklő napokat készít belőlünk a mennyország egére, melyektől még az örök Éden is nyerni fog szépségben.

A megszentelő malaszt elvesztése

Erről a nagyon szomorú, de nagyon is lehető eshetőségről is kell beszélnünk. E pontban is a katolikus tan a protestáns hitelvekkel szöges ellentétben van. *Luther* szerint miként a megigazulást, a megszentelő malasztot, egyedül s kizárólag a *Krisztus* érdemeibe vetett bizalmi „hit” szerzi meg, viszont csupán ennek a hitnek megtagadása zárja azt ki lelkünkéből. Minden egyéb bűnnel azonban – szerinte – megfér a malasztos állapot. *Kálvin* pedig, a föltétlen előre kiválasztottság kegyetlen s kétségbeejtő tanának hirdetője, azt állítja, hogy aki egyszer az örök boldogságra van kiválasztva, a malasztból soha semmi módon ki nem eshetik, aki pedig örök pokolra van szánva, a malasztot semmiképpen meg nem szerezheti.

A tridenti szent zsinat főleg e két eretnekvezér ellenében állapította meg újra az ősi keresztény lant, melynél fogva nemcsak a bizalom feladása, hanem bármely súlyos véték által megszentelő malasztunknak kárát valljuk. Tanúskodik erről többek között *Szent Pál* is, kire a protestánsok oly szívesen hivatkoznak. A korinthusiakhoz intézett első levelében mintegy példaképpen számos halálos bűnt sorol fel, köztük a fajtalanság különböző nemeit, a tolvajlást, fősvényiséget, részegséget, rágalmazást stb., melyek az *Isten* országából *egyként* kizárnak. (1Kor 6,9–10)

Éppen azért a súlyos bűn az emberre nézve az igazi, egyetlen s minden képzeletet felülmúló katasztrófa. A Szentlélek, a hófehér galamb, elszáll a bűnös lélekből s remekművű

temploma összeomlik. Megszűnik a lélek mennyei szépsége, megszakad a barátság s rokonság Istennel. Az Úr visszavonja a megszentelő malaszt járulékait s kíséretét is. Meghagyja csupa irgalomból a hitet s reményt, az újraépítés e két alapkövét, ha ugyan az ember nem éppen e két erény ellen vétkezett. A lélek *Isten* előtt lehetetlen hullá, oszlásnak indult organizmus, jog szerint a kárhozat fia. Megszűnt az érdemszerzés lehetősége, a bukás előtt szerzett érdemek pedig megbénultak s az esetleges megtérésig fel vannak függesztve. Hogy azonban a megtérés be fog-e következni, ezt a bűnös bár remélheti, de biztosra soha sem veheti. Az ember a bűn folytán olyan mély árokba ugrott, melyből csakis az *Isten* irgalma emelheti ki. Öngyilkos lehet, de magát fel nem támaszthatja.

Mit is ér az élet, ha még annyira dúslakodik is a föld nyújtotta előnyökben: vagyonban, élvben s dicsőségben, ha felette bezárult az ég, alatta megnyílt a pokol s leleskedik rá a bizonytalan, rettentő halál?! Mondható-e boldognak az az ember, kinek feje felett szüntelen a kárhozat Damokles-kardja függ? A szentek nem győzik siratni a malasztvesztett lélek gyászos sorsát.

„Nyisd fel szemedet, szerencsétlen lélek – kiált fel *Szent Ambrus* – s lásd, mi *voltál* a malaszt állapotában s mi *vagy* most, a bűnben. Jegyese voltál a *Legfölségesebbnek*, temploma az élő *Istennek*, edénye a választottságnak, nyugágya az örök Királynak, testvére az angyaloknak, örököse a mennyországnak. Lám, mindez *voltál* a malaszt állapotában! Ahányszor azonban mondom, hogy *voltál*, annyiszor kellene felsóhajtanod s felzokognod, ha rögtöni megváltozásodat fontolóra veszed. Ugyanis *Isten* jegyeséből az ördög cimborájává lettél, a Szentlélek templomából latrok barlangjává, választott edényből kárhozat tartójává, a mennyei Király nyugágýából szemétdombbá, angyalok testvéréből az ördög csatlósává.”

Genuai Szent Katalin arról a nagy kárról elmélkedve, amelyet a súlyos bűn okoz, így nyilatkozik: „Ha látnók, mit idéz elő egyetlen halálos véték a lélekben, szívesebben rászánók magunkat arra hogy elevenen tüzes kemencébe vettessünk, semhogy bűn állapotában éljünk. És ha a tenger tüzzé változnék, inkább abba ugranánk, semhogy bűnnel terheljük lelkiismeretünket”.

Jegyzet. A bocsánatos bűnök a megszentelő malasztot nem rontják le, sőt nem is kisebbítik. Ez már abból is következik, mert különben számos kis bűn malasztunkat végtére is elfogyaszthatná s így voltaképpen halálos bűnné összegeződnek, ami hitünkkel ellenkezik. Ámde a bocsánatos vétkek, főleg az olyanok, melyeket megfontoltan s szokásosan követünk el, ha malasztunkat s érdemeinket egyenesen nem is érintik, mégis komoly veszélybe dönthetnek.

Okai lehetnek ugyanis annak, hogy *Isten* miattuk kisebb s kevesebb segítő malasztot juttat s megfoszt bennünket különös, gyengéd gondviselésétől amelyre pedig gyengeségünk – főleg a nehéz pillanatokban – annyira rászorul. Aztán minden rendetlenség, amely a bűnben megnyilatkozik, növeli rosszra való hajlamainkat, gyengíti akaraterőnket, hizlalja szenvedélyeinket. Így jutunk arra a sikamlós lejtőre, mely a halálos bűn örvényét szegélyezi. A bocsánatos véték hasonlít az ebhez, mely ugyan nem marja agyon a szarvast, de a vadász golyója elé tereli.

Élet vagy halál!

Mózes, az ószövetségi törvény nagy kihirdetője, életmunkáját befejezve, az örökkévalóság küszöbéről így szól népéhez: „Bizonyáságul hívom ma az eget és földet, hogy elétek adtam az éltet??? és halált, az áldást és átkot. Válaszd tehát az életet... hogy élj!” (MTörv 30,19) Mi is szerény értekezésünk végén állítsuk még egyszer élesen szembe az életet s halált, a malasztos s bűnös lelki állapotot. Tegyük ezt két megszemélyesítőjében,

Lázárban s a *dúsgazdagban*, miként ezt az Üdvözítő szinte kézzelfogható elevenséggel élénk adja.

A malasztot *Lázár* képviseli, a szegény koldus, ki még a morzsák után is hiába eseng s akin csak az ebek könyörülnek, nyaldosva fekélyeit. Ezeket az élénk színeket az *Úr Jézus Lázár* nyomorának festésében mintha csak azért használná, hogy annál inkább kidomborítsa azt az óriási kincset, amelyet a megszentelő malasztban birtokol. Mert íme a pillanatnyi földi lét hamarosan véget ér s *Lázárt* angyali kezek az égbe viszik s *Ábrahám* kebelébe, vagyis a mennyei örömök óceánjába merítik. Földi szenvedését nem sajnálja, sőt örömmel gondol reája, mert mindenért túlságosan kárpótolva van. Azóta valahányszor koporsóval a temetőajtón befordulunk, megható énekre nyílik ajkunk, melyben az elhunytak – ha mégoly gazdag s előkelő volt is itt a földön, azt kívánjuk, hogy a szegény *Lázár* sorsát ossza az égi paradicsomban, íme a malaszt gyümölcse, áldása.

A dúsgazdag viszont bársonyba, bíborba öltözött s naponkint fényesen terített asztalnál dőzsölt. Hízlegők, haszonlesők rajongják körül s vadásznak kegyeire. Szóval: sütkérezik a szerencse derűs napsugaraiban. De mi haszna? A szerencse napja csakhamar lealkonyodik s beront a sötét éjjel, az örök éjszaka. „Meghala pedig a gazdag is és a pokolban eltemették. Fölemelvén pedig szemeit, midőn a kínokban vala, látá *Ábrahámot* távolról és *Lázárt* az ő kebelében és kiáltván mondá: „Atyám, *Ábrahám!* könyörülj rajtam és küldd el *Lázárt*, hogy vízbe mártván ujjá hegyét, enyhítse meg az én nyelvemet, mert gyötörtetem e lángban”. (Lk 16,22–24) Íme minő csekélységgel beérné most, de az sem jut neki. A malasztal együtt az is elveszett mindörökre. Íme a malasztvesztés katasztrófájának végkifejlete: végső szegénység, gyöttrő lángok.

A malaszt birtokában tehát – még a végső nyomorban is – minden jól van, semmi baj. A malaszt híján a világ összes java nem használ semmit. Jaj! örök jaj!

Azért tehát csak „egy a szükséges”: az *Úr* malasztja. Ennek birtokáért mindent meg kell tennünk és semmi áldozatot, még életünket sem sajnálnunk.

A *Róma* ellen vonuló *Hannibál* az Alpok jégmezőin iszonyú nehézségekkel küszködő, pusztuló seregeit csak azzal vigasztalta, lelkesítette: „*Post Alpes Italia!*” Az Alpok után jön a tejjel-mézzel folyó *Italia*, a pun szívek vágyainak netovábbja. A megszentelő malaszt megszerzéséért s megőrzéséért vívott, sokszor bizony nehéz csatáinkban, a kísértések viharaiiban pedig *Krisztus* és az ő Egyháza a makkabeusok anyjának szavaival bennünket így bátorít: „Kérlek, fiam! tekints az égre!” (2Makk 7,28)

Bevezető a hét szentséghez

A szentségek létoka s természete

A malaszt látható (érzékelhető) jelei

A malaszt csakúgy nagy valóság, mint a halhatatlan lélek. Érzékeink alá azonban egyik sem esik. Hiszen mind a kettő szellemi dolog. Majd ha egykor testből kilépő lelkünk az örökkévalóság ölén öntudatra ébred, fog tapasztalati úton meggyőződni a malasztról, amelynek létét eddig csak hitte. Akkor érezni fogja azt az atyai kart, mely őt szeretettel segítette, ápolta, ringatta, ölelte.

Mindazonáltal vannak a malaszt láthatatlan kiáradásának érzékeink alá eső megnyilvánulásai, jelei is. Mikor kimegy a magvető bevetni szántóföldét, nagy ívekben kilendülő karjait látod, de az ugarba hulló gabonaszemeket nem látod. Mint láthatatlan angyali hadsereg vonulnak ki a malasztok a világ meghódítására, csupán a maguk felett lengetett apró lobogók ötlenek szemünkbe. Látható jellel szokott a malaszt az egyes lelkekbe betérni. Mintegy színes jelmezbe öltözött heroldok, hírnökök ezek a jelek, melyek különböző formáikkal, színezetükkel azt is mindjárt elárulják, hogy a malasztok minő nemét s mily célzattal hozzák a léleknek. Maga a megtestesült örök Bölcsesség, a malasztok ősi forrása, világéletében érzékelhető jelekkel közlekedett az éggel s a földdel. Mikor kezét összetette, akkor nyert *Atyjától* meghallgattatást, mikor Olajfák hegyi haláltusájában térdére omlott, akkor hozott neki az angyal vigasztalást. Kézfeltevésével s egyéb jelekkel gyógyította a betegeket, a keresztfán fejét meghajtvva jelezte, hogy áldozatát bevégezve, újra megnyitotta a bűn által bezárt egeket.

Ezt a jelbeszédet folytatja Krisztus az ő titokkal teljes testében, az Egyházban is a világ végéig. Azokat a malasztokat, amelyekkel Egyházát fenntartja s kiépíti, külső jelekhez kötötte. Nevezetesen hét ilyet rendelt, *a hét szentséget*. Látható, érzékelhető jelek ezek, amelyek megszentelődésünket *jelentik és eszközlik*.

Istenileg bölcs eljárásának több oka van.

Az elsőt már *Aranyaszájú Szent János* a következő találó szavakban adja: „Ha tisztán csak lelkek volnánk, miként az angyalok, úgy Isten csupán szellemi adományok által közölte volna magát velünk. Mivel azonban testből s lélekből vagyunk összealkotva, úgy tetszett neki, hogy a malasztot, amely teljesen szellemi: látható, testi jel által közölje, hogy így a mi gyengeségünknek s természetünknek megfelelővé tegye azt”. Egy másik okra *Szent Ágoston* mutat rá: „Az emberek – úgymond – nem alkothatnak vallásos társulatot, hacsak magukat közös ismertető jelek, vagyis látható szentségek által egybe nem kötik”. Egyházunk ugyanis látható társaság lévén, látható módon kell abba belépnünk, ami a szent keresztség által történik s látható életműködést kell benne kifejtenuünk, ami főleg a szentségekben való részesedés által megy végbe. Ezekhez adhatjuk még az embernek jogos és üdvös megalázását. Az embert ugyanis már a paradicsomban s azóta is legtöbbször az anyagi dolgok tilos élvezete szennyezte be. Legyen tehát az anyag az ő megszentelődésének is eszközlője.

Nagyon világos, hogy a szentségeknél alkalmazott érzékelhető jelnek malaszteszközlő ereje nem magamagában van, nem a természet adta neki. Ezt feltenni merő babonáság volna. A jelet sohasem szabad elválasztani attól, aki azt adta, rendelte, aki Egyházában szüntelen él s akinek keze a szentség által a lélekhez ér. És ez nem más, mint *Jézus Krisztus*.

Krisztus hét szentséget alapított

Az Újszövetség szentségeit csupán az *Istenember, Jézus Krisztus* s ő is csak isteni természetéből kifolyólag alapíthatta. A malaszt létrehozása, az ember megszentelése, üdvözítése ugyanis oly sajátos munkája *Istennek*, mint akár a teremtés. Ebben vele senki más, még a szentséges Szűz, sem osztozhatik.

Az egyes szentségek krisztusi eredetének bizonyításába majd akkor bocsátkozunk, ha azokat külön-külön tárgyaljuk. Ehelyütt csak azt igazoljuk, hogy az *Istenember* az Egyházban, mint új paradicsomban hét ily malasztforrást fakasztott.

Ezt a nagy s rendkívül fontos igazságot a XVI. századig senki – legalább is rendszeresen – elvileg nem tagadta, nem támadta. Luther, Kálvin s társaik azonban nagy zavarban voltak aziránt, hogy mit is csináljanak ezekkel a szentségekkel. Tizenhat század hagyományát egyszerűen félredobni mégsem merték, de másrészt a szentségekről szóló katolikus tan semmiképpen sem illett bele az ő rendszerükbe. Hiszen szerintük a megigazolást egyedül és kizárólag a *Krisztus* érdemeibe vetett bizalmi „hit” eszközli. Mire valók akkor a szentségek? *Luther* tehát megtette őket hit-kelegetőknek, ébresztgetőknek, *Kálvin* a hit zálogának nevezi őket, *Zwingli* szerint tisztán csak jelképei a malasztnak s a keresztény egységnek. A szentségek számát illetőleg pedig még kevésbé voltak egységesek s következetesek. *Kálvin* s *Zwingli* csak a keresztségben s Oltáriszentségben ismer fel „szentséget”. *Luther* e kettőn kívül egy ideig a penitenciát is szentségnek vallotta, de 1523-tól fogva ez utóbbit a szentségek számából újra törölte.

Ámde mit szól ehhez az isteni kinyilatkoztatás, mit az ősi Egyház, amelyhez a protestantizmus állítólag visszatért?

Igaz ugyan, hogy a Szentírás a hét szentséget egymásután nem sorolja fel, ámde – mint látni fogjuk – egyiket világosabban, a másikat homályosabban, de valamennyit megemlíti. Azt is elismerjük, hogy századoknak kellett elmúlniuk, míg a szentségeknek szigorúan körvonalazott hetes rendszere s elnevezése a hívek öntudatában világosan kialakult. De az épp olyan bizonyos, hogy a *Szentlélek* által vezetett és ellenőrzött Egyház valamennyi szentséget külön-külön ismerte s a krisztusi meghagyás szerint, kiszolgáltatta. Az első századok írói, szentatyái valamennyien tudnak róluk. Majd egyiket, majd másikat tárgyalják, vagy legalább is emlegetik. Egytől-egyig magasztalja az Oltáriszentséget s a penitenciát: *Jeruzsálemi Szent Cyrill* pedig remek hitelemzéseiben a szentségek szertartásait oly szabatosan adja elő, mintha ma írának róluk.

A szentségek hetes száma mellett emelnek szót az Egyháztól réges-régen elvált eretnekek s szakadárok is, kik e hitet mind magukkal vitték s makaesul őrzik. A már az V-ik században elpártolt monofiziták mai napig a hét szentséget vallják. *Nestorius* hívei ugyan egyik-másik szentségről később lemondottak, de helyükbe valami más szertartást iktattak, hogy az *ősi hetes rendszer csorbát ne szenvedjen*. A keleti szakadárok is valamennyien a hét szentség alapján állanak. Midőn a protestánsok 1576-ban a katolikus Egyházzal vívott harcban az ő fegyverbarátságukat keresték, fegyverük visszafelé sült el. *Jeremiás* konstantinápolyi püspök tanaikat átvizsgálva kijelenté, hogy a görögök csakúgy, mint a latin egyház hét szentséget vallanak s ráadásul átokkal sújtották a protestánsokat. *Cyryllus Lucaris* püspöküket letették konstantinápolyi székéről, mert a szentségeket *Kálvin* szellemében kezdette tanítani. A második lionis s a firenzei zsinatokon, midőn a latinokkal való egyesülés felett folyt a tárgyalás, megint csak hangsúlyozták a hét szentségbe való rendületlen hitüket. Ugyanazt tették 1672-ben *Dositheus* jeruzsálemi patriárcha alatt *Bethlehemben* tartott zsinatokon is. A különbség köztünk s közöttük csak az, hogy ők a szentséget az egyértelmű „titok”, „misztérium” szóval nevezik, a keresztséget szent fürdőnek vagy újjászületésnek, a bérmlást „kenetnek”, az utolsó kenetet „a betegek kenésének”, az egyházi rendet „beszentelésnek”, a házasságot „a hitvesek koronájának” hívják.

A *Luther*-féle téves tannak a szentséget illetőleg érdekes cáfolója akadt *VIII. Henrik* angol királyban, ki könyvet írt e címen: „A hét szentség védelme *Luther Márton* ellen. Közli e néven nyolcadik *Henrik, Angol- és Franciaország királya s Írhon ura*”. Sajnos, hogy *Henrikből*, kit a pápa e könyvéért a „hit védője” címmel tisztelt meg, házassági bonyodalmi miatt aposztata s az igaz hit kiirtója lett *Angolországban*.

Kétségtelen, hogy az *Úr Jézus* több avagy kevesebb szentséget is alapíthatott volna. Hogy éppen a hetes számot választotta, ennek okát nem csupán a hetes „szent” szám iránti kegyeletben, hanem sokkal inkább az emberi természet szükségleteiben kell keresnünk. *Aquinói Szent Tamás* a kérdést a következő párhuzamos hasonlattal magyarázza meg. „Az embernek – úgymond – testére nézve is hét dologra van szüksége. Először is születnie kell, aztán növekednie, erősülnie, továbbá táplálkozni; ha megbetegszik, gyógyításra, ha gyenge, ápolásra, gyámolításra szorul. Kell, hogy a társadalomban legyen előjáróság, mely az ügyeket intézi, a gyengéket védi. Végül az emberi nem fennmaradásáról és a nemzedék neveléséről is kell gondoskodni.

Hasonlóképpen megvannak a léleknek is a maga szükségletei. Az áteredő bűn folytán lelki halott, midőn a világra jön, tehát újra kell születnie. Ez történik a keresztség által. A bérmlás által erősülnie kell a hitben s malasztban. Minthogy minden teremtett élet táplálékra szorul, a léleknek is táplálkozni kell *Krisztus* testével. A penitencia által a lelki betegségből, a bűnből gyógyul ki. A halálküzdelemben a csüggedés és kétségbeesés rohamai ellen a szent kenet által erősödik meg. Az egyházi rend ellátja az Egyházat előjárókkal s pásztorokkal. A házasság szentségében különös malasztokat nyernek a házasfelek, hogy állapotuk kötelességeit híven teljesíthessék s gyermekeiket keresztény módon nevelhessék.”

Nincsen tehát semmi, sem az isteni kinyilatkoztatás forrásaiban sem a józan ész okoskodásában, amire a reformátorok hivatkozhattak, midőn a hét szentségről szóló katolikus tant vakmerően elvetették. Méltán szögezte le tehát Egyházunk a tridenti szent zsinaton velük szemben újra az ősi tant, mikor kihirdette: „ki van közösítve, aki azt állítja, hogy újszövetségi szentség több vagy kevesebb van, mint hét, úgymint *keresztség, bérmlás, Oltáriszentség, penitencia-tartás, utolsó kenet, egyházi rend és házasság* vagy pedig, hogy e hét közül valamelyik nem *igazi s tulajdonképpeni szentség*”. (Denz. 844.)

Goethe nyilatkozata

Jóllehet Egyházunk a másvallásúak elismerő s támogató nyilatkozataira legkevésbé sem szorul, mindazonáltal ideiktatjuk a protestáns *Goethének* nyilatkozatát a hét szentségről. A költő, a világhírű lángelme, akit azonban – sajnos – a keresztény világnézettől óriási űr választ el, a puszta ész világánál felismeri s méltatja a katolikus tanokban megnyilatkozó pompás összhangot, a belőlük kiragyogó szépséget.

„A protestáns istentiszteletben nincsen gazdagság, írja egyik könyvében.⁹ Ha e tekintetben a részleteket vesszük szemügyre, úgy tapasztaljuk, hogy a protestantizmusnak *nincs elég szentsége*. Sőt tulajdonképpen csakis egy szentsége van, amelyben az ember maga is közreműködik, ez az úrvacsora. A keresztséget ugyanis csak akkor látja, mikor *másoknak* szolgáltatják ki, s így nem melegíti fel. A szentségek a vallásnak legfölségesebb alkotórészei, a rendkívüli isteni malaszt s Kegyelem érzékelhető jelei.

Az úrvacsorában, az emberi ajk a megtestesült istenséget akarja fogadni és a földi táplálék leple alatt mennyei eledelben kíván részesedni. Ennek a szentségnek azonban nem volna szabad egyedül állnia. A keresztény ugyanis nem tud kellő örömmel s készséggel ahhoz

⁹ Goethe: Aus meinem Leben, Dichtung und Wahrheit. 7. Buch.

járulni, ha jelképi, illetőleg szentségi érzéke nincs igazában kinevelve. Szoktatni kell őt ahhoz, hogy a maga belső vallásos érzületét az egyházi életben beleolvassza ...

Íme itt az ifjú pár. Kezet fog egymással nem múló köszöntésre avagy táncra. A pap áldását adja rá és ezzel a kötelék felbonthatatlan. Utóbb a hitvespár a tulajdon képmását hozza oda az oltár elé. Itt a szentelt vízben megtisztul, az Egyház tagja lesz, amely jótéteményt csupán a legszörnyűbb ámulással játszhatja el. A gyermek a földi ügyekben majd csak megszerzi a gyakorlatot, a mennyekben azonban különös oktatásra szorul. Ha ez megvan s a vizsgát megállja, igazi polgárrá s öntudatos hitvallóvá avatják fel, ami nem megyen végbe erre alkalmas külső szertartás nélkül. Ezzel véglegesen s teljes értelemben vett keresztényé váltott, aki ismeri állapotának javait, de egyúttal kötelezettségeit is. Azonközben a fejlődő gyermekkel sok különös dolog esik meg s öntudatára ébred annak, hogy belvilága aggasztó képet öltött. Lelke a természeti s vallási követelmények keresztüztüzebe került. De ebből a felfordulásból is van kiút. Cselekedeteit, ballépéseit, nehézségeit, kétségeit rábizza az arra rendelt tisztas férfiúra, ki őt megnyugtatja, inti, erősíti, jelképes büntetésekkel megfenyíti s bűnét teljesen eltörli. Így aztán, tisztára mosva kapja vissza embersége tábláját. Ily előkészület után most már nyugodtan térdelhet le az Oltáriszentség fogadására. És hogy e ténykedés titokzatossága még nagyobb legyen: a kelyhet csak messziről szemlélheti. Nem közönséges étel s ital ez, amely kielégít, hanem mennyei eledel, amely mennyei italtra gerjeszt szomjúságot. De ne vélje az ifjú, hogy ezzel aztán mindennek vége. Sőt a férfiú se gondolja azt. Mert a földi ügyekben végtére is hozzászokunk, hogy a magunk lábán járjunk; jóllehet tisztán csak tudással, ésszel s jellemmel még itt sem győzzük mindig. Az égi dolgokban azonban sohasem fejeződik be a tanulás. Él keblünkben a nagyratörő lelkiület. Ámde ezt annyi külső s belső nehézség támadja, hogy magunkból nem telik a kellő tanács, vigasz és segítség. Innen van, hogy az említett szentség (a penitenciatartás) az egész életnek szól. Állandóan rendelkezésre áll a megértő, jámbor férfiú, hogy azt, ki eltévedt, irányítsa, a vergődőt megnyugtassa.

És ami ilyképpen az egész életen át beváltott, a halál kapujában tízszeresen fogja igazolni gyógyító erejét. A haldokló gyermekségétől fogva meghitt áhítattal fogadta mindig a szentségi jelképes biztosításokat. Most, mikor minden földi kezesség csődöt mond, elnyeri az örök üdvösség zálogát. Hogy az egész ember meg legyen szentelve, a pap végül még a beteg lábát is megkeni. Így aztán, ha esetleg meggyógyul is, csak bizonyos ellenkezéssel lép ezzel a lábbal a kemény, állhatatlan földi talajra s bizonyos csodás rugékonysággal ellöki magától az a röögöt, mely eddig vonzotta. Ekként a bölcsőt s koporsót, ha még oly távol esnének is egymástól a méltósággal teljes cselekvények egész láncolata fűzi egybe.

Mindezek a lelki csodák azonban nem teremnek földi talajban, miként más gyümölcsök. A földbe nem lehet azokat elvetni, elültetni avagy fölnevelni. Más tájékról kell azokat lelesdeni, ami nem sikerül sem mindenkor, sem mindenkinek. Itt aztán szemünkbe ötlük a jelképek legfőbbje, ősi s szent hagyományból tudjuk, hogy egyes embereket a többiek felett ki lehet választani, megáldani s megszentelni. De, hogy ez valamiképpen közönséges, természetes dolognak ne lássék, az arra jogosultnak kell ezt a súlyos kötelezettséggel járó kegyelmet másra átszármaztatnia. Ilyképpen a legnagyobb jónak, amit csak ember elérhet, lelki öröklődés útján kell fennmaradnia s a földön állandósulnia. Ekképpen a pap elődei s utódai sorában, fölkenet társai körében a legfőbb *Áldásosztót* képviseli. Teszi pedig ezt annál nagyobb fönséggel, mert nem ő az, akit voltaképpen tisztelünk, hanem a hivatala; nem a kézmozdulata az, amelyre térdet hajtunk, hanem az áldása, amelyet tőle fogadunk. Ezt a nagyszerű összefüggést forgácsolja szét a protestantizmus, mikor az említett jelek legtöbbször „apokrifnak” (nem hitelesnek) minősíti s csak keveset fogad el közülük kanonikusnak (hitelesnek).”

A szentségek hatásai

Valóban nagyszerűek azok a hatások, amelyeket a szentségek, ez a titokzatos, isteni hét gépezet lelkünkben kifejtenek. És most vonuljon el lelki szemünk előtt mindaz, amit csak könyvünk első felében a malasztról, főleg a megszentelő malasztról elmondottunk, szinte átélméltünk. A megszentelő malaszt természetfeletti ajándéka *Isten* rokonává, fiává, jegyesévé, templomává avat. Királyi kíséretében vannak a hit, remény, szeretet, az erkölcsi erények s a *Szentlélek* mindennél értékesebb ajándékai!

Íme ezt a minden emberi fogalmakat felülmúló isteni jótéteményt eszközlik nekik a szentségek. Amennyiben pedig már megtalálják lelkünkben a megszentelő malasztot, azt nagymértékben növelik.

Minthogy pedig az Úr számunkra – miként láttuk – hét malasztforrást nyitott, már ezzel világosan elárulta, hogy azok mindenikébe még *külön segítőmalasztokat* is rejtett. Sőt kettő közülük különös képesítést s felhatalmazást is ad annak a hivatásnak betöltésére, melynek érdekében rendelve van. (Az egyházirend és a házasság.) *Aquinói Szent Tamás* fennidézett ([73. oldal](#)) találó hasonlata minderre már eléggé reávilágított s így a bővebb magyarázattól egyelőre eltekinthetünk.

Némely szentségnek ezenkívül még az a sajátos hatása is megvan, hogy eltörölhetetlen jelet nyom a lélekbe. A szentatyák mind tudnak s beszélnek erről a titokzatos jelről s többnyire „lelki pecsétnek”; „Isten pecsétjének”, az „Úr vagy az Üdvözítő jelének” avagy „királyi jelnek” nevezik. Lényegében – úgy látszik – nem más ez, mint valami misztikus hasonlóság *Krisztussal*, valami sajátos hozzátartozás. Három szentség látja el ily megmásíthatatlan jelleggel lelkünket. A *kereszttség*, mely *Krisztus* bárányává tesz, a *bérmálás*, mely *Krisztus* katonájává, az *egyházirend*, mely *Krisztus* kiválasztott szolgájává, helyettesévé, „második *Krisztussá*” avat. Az Egyház tudósai, köztük a nagy *Aquinói Szent Tamás*, egyértelműen tanítják, hogy e három szentség jegye olyannyira beledzódik lelkünkbe, hogy még a halál sem tudja arról lecsiszolni. Elvisszük azt az örökkévalóságba, hogy az üdvözülteknek különös rangot, dicskört biztosítson s a kárhozottaknak csak annál nagyobb szégyenére, gyalázatára szolgáljon.

Julián császár a szent kereszttség s bérmálás felvétele után mintegy húsz évre megtagadta keresztény hitét s a pogányságra tért vissza. És bár tudta azt, hogy eltörölhetetlen jeleket visel lelkében, mégis esztelen dühvel igyekezett azoktól megszabadulni. Állatokat öletett le a bálványok tiszteletére s vérüket magára önté. Áldozati vérrel kenegette testét s benne gondosan megmosakodott. Mind hasztalan! Az isteni kéznyomot a lelke magán fogja viselni mindörökre.

Innen van, hogy ezt a három szentséget: a kereszttséget, bérmálást s egyházirendet megismételni, újra felvenni nem lehet s nem szabad. Aki eziránt kísérletet tenne, súlyos szentségtöréssel terhelné lelkét.

A szentségek felosztása

Vannak szentségek, amelyek – mint az imént említők – az eltörölhetetlen jegy miatt csupán egyszer vehetők fel az életben, a többi szentséghez ismételten járulhatunk.

Más szempont szerint az *élők* s a *holtak* szentségeit szokás megkülönböztetni. Az *élők* szentségei azok, amelyekhez a lelki halál, vagyis a halálos bűn állapotában járulni nem szabad. Feltételezik tehát bennünk a megszentelő malasztot. Ezek: a bérmálás, Oltáriszentség, az egyházirend s a házasság. Az ún. *holtak* szentségeinek első hivatása pedig az, hogy a halálos bűn állapotában levő lelket feltámasszák s a nélkülözött megszentelő malasztal megajándékozzák. Ezek a kereszttség s a penitenciatartás (gyónás).

Mint nélkülözhetetlen eszköz, *szükséges* az üdvösségre a keresztség; hasonlóképpen a gyónás mindazokra nézve, kik a keresztség után súlyos bűnbe estek. A szentáldozás sem nélkülözhető hosszabb időn át, még akkor sem, ha erre az isteni s egyházi törvény nem is kötelezne. A többi szentség nélkül lehet üdvözülni, sőt az egyházirend s házasság szentségének felvétele teljesen az egyéni szabadakarattól van függővé téve. Ezeket tehát az erkölcsen a *nem szükséges* szentségek közé sorolja.

Két szentség van, amelyek elsősorban a *közjót* szolgálják. Az egyik az egyházirend, mely a lelkek gondozására s a másik a házasság, mely az emberi nem fenntartására van alapítva. A többi szentség az egyének *személyes javát* célozza.

A szentségek anyaga és alakja

Vessünk pillantást a szentségeknek istenileg bölcs és szép szerkezetébe is. Rámutatunk már, hogy a szentségekben a malasztnak létrejöttét, lelkünkbe áradását bizonyos érzéki jelek *mutatják és eszközlik*. Maga az isteni szerző állapította meg ezeket a jeleket, miért azokon még az Egyház sem változtathatna lényegesen anélkül, hogy az illető szentséget meg ne semmisítené.

Ha most már a szentségi jelet boncoljuk, nyomban szemünkbe ötlük, hogy két elemből: dologból s szóból áll. Maga a Szentírás rávezet erre. A keresztségről például azt állítja, hogy víz (tehát valami dolog), és az isteni ige által szentel meg minket. (Vö. Ef 5,26) Az Oltárszentségnél az Úr kenyeret s bort (tehát dolgokat) vesz kezébe s felettük kimondja a szót: „Ez az én testem”, „ez az én vérem”. (Vö. Mt 26,26.28) A bérmálásnál az apostolok kézfeltevést alkalmaznak és imádságot mondanak. (ApCsel 8) Az utolsó kenetet Szent Jakab tanúsága szerint úgy kell kiszolgáltatni, hogy a pap a beteget olajjal kenje meg s közben imádkozzék érte. (Jak 5)

Már a szentatyák is észreveszik a szentségi jel e kettős elemét. Így *Szent Ágoston* csattanósan mondja: „Az anyaghoz ige járul és a szentség így valósul”. Mert „vedd el a vizet és nem lesz keresztség, vedd el a szót s nem lesz keresztség. Vedd el a szót s a víz marad puszta víz”. E kettős elem minden szentségnél megvan, ha nem is lehet mindeniknél ily tisztán, világosan megállapítani.

Mióta az Egyház az *Arisztotelesz*-féle bölcséletet a saját hittudományának kiépítésénél mintegy szolgálatába fogadta s felhasználja, szokásba jött a szentségi dolgot *anyagnak* s a szót *alaknak* nevezni. Ez a lángeszű görög bölcs ugyanis mélységes belátással minden teremtett dologban két elemet különböztet meg: *anyagot*, mely magában véve még határozatlan és sok minden válhatik belőle, és alakot, ami az anyagot határozott dologgá teszi, formálja. Így például a posztó, míg egy darabban van, csak anyag, melyből ruha készíthető; de ha a szabó kiszabja s összevarrja, akkor határozott alakot kap s többé nem posztó a neve, hanem kabát vagy felöltő. Mi teszi azzá? Az alak, a forma. Az emberi és állati test is körülbelül ugyanabból az anyagból van felépítve. Mi határozza meg, hogy az egyik emberi s a másik állati test? A különböző lélek. Ezért nevezi maga a hivatalos Egyház a lelket a test *alakjának*, formájának.

Hasonlóképpen vagyunk a szentségeknél is. A vizet pl. többféle célra alkalmazhatjuk. Leönthetünk valakit vízzel, hogy mossuk, gyógyítsuk, hűsítsük. Ha azonban a vízzel való leöntéshez az arra előírt szavakat, mint alakot, formát kapcsoljuk, akkor létrejön a keresztség. „Az anyaghoz ige járul és a szentség így valósul.” (*Szent Ágoston*) Midőn majd az egyes szentségek részletes tárgyalásába bocsátkozunk, azok anyagára és formájára mindeniknél rámutatunk.

A szentségek szerkezetének egy másik nagyszerű érdekessége, hogy – az Egyház nyelvén szólva – a *végrehajtott cselekvény erejénél fogva* (ex opere operato) hatnak s erejüket, mint igazi okok, szinte gépszerűleg kifejtik, valahányszor a felvevőben akadályra nem találnak. Az

erőt ugyanis a szentségbe az Úr isteni intézkedése s akarata – nem pedig a kiszolgáltató avagy felvevő – adja, jóllehet ez utóbbinak az akadályt el kell hárítania. Ebből a katolikus tanból aztán a gyakorlati életre is igen fontos következtetéseket kell levonnunk.

Nem függ tehát a szentségnek érvénye, ereje, hatása annak méltóságától, életszentségétől, aki azt nekünk kiszolgáltatta. Hiszen a voltaképpeni kiszolgáltató, keresztelő, bérmló, gyóntató stb., maga az *Úr Jézus Krisztus*, kinek a pap ajkát, kezét mintegy kölcsönzi csupán. A szentatyák erre a fontos igazságra gyakran s világosan rámutatnak, így *Szent Ágoston*, mikor a keresztségről beszél, így érvel: „Ő az (*Krisztus*), aki keresztel. Igen! Ha *Péter* keresztel, Ő az, aki keresztel, ha *Pál* keresztel, Ő az, aki keresztel s ha *Júdás* keresztel, Ő az, aki keresztel. Mert ha a keresztség hatása a kiszolgáltatóktól függene, annyiféle volna a keresztség, ahányféle a keresztelők érdeme s ki-ki annál többet kapna a keresztség által, minél jobb egyéntől fogadná azt”. (Tract. 6 in Joann.)

Másutt megint a nagy egyházatya így elmélkedik: „Akiket *Iskarioti Júdás* megkeresztelt, nem kellett újra megkeresztelni, de akiket *Keresztelő Szent János* keresztelt meg, azokat újra meg kellett keresztelni. Miért? Mert amit *Júdás* szolgáltatott ki, az *Krisztus* keresztsége volt, amit *János* adott, az csak *János* keresztsége volt”. „A jó mag – mondja ugyanő másutt – hintse bár el azt a földműves tiszta vagy tisztátalan kezekkel, kikel, tenyészetnek indul s gyümölcsöt hoz ...” *Szent Brigitta* pedig a szóban forgó igazságot így világítja meg: „Legyen az ajtónálló mégoly poklos, ha nála a kulcs, az ajtót éppen úgy ki tudja nyitni, mint az egészséges. Így áll a dolog a feloldozással s az Oltárszentséggel is”.

Esztelen és babonás tehát azok eljárása, akik a szentségeket *csak* ettől vagy attól a paptól akarják fogadni; akik a nekik szükséges s kötelező szentségekhez sem járulnak, mert a nekik tetsző lelkiatyához nem juthatnak. Amennyiben azonban szabadon választhatunk, bölcsen s dicséretesen cselekszünk, ha a szentségek kiszolgáltatását *Krisztusnak* oly felkent szolgájától kérjük, aki életszentsége folytán Urát, Mesterét ebben a fenséges szent hivatalban legméltóbban helyettesítheti.

Az érvényesség feltételei

Hogy azonban a szentségi anyagnak s alaknak kapcsolódása „a végrehajtott cselekvény” erejével (*ex opere operato*) hasson, bizonyos feltételektől van függővé téve.

Első ezek között mindenesetre az, hogy a *Krisztus* által megszabott anyag s alak jöjjön alkalmazásba s attól lényeges eltérés ne történjék. És ez nagyon természetes. A szentségeket *Krisztus* alapította. Ő kötötte határozott jelekhez a szentségi malasztokat. Más jelnek tehát, más anyagnak s alaknak semmi ereje sincs.

Nevezetesen: a szentségi anyag az isteni *Alapítótól* rendelt, valóságos, romlatlan s hamisítatlan legyen. Ilyen pl. a természetes víz, a búzakenyér, a tőkén termett bor, az olajbogyóból sajtolt olaj. *Egészen eltérő* anyagot még végső szükségben sem szabad alkalmazni. Így pl. hasztalan próbálnánk a haldokló gyermeket tejjel vagy borral megkeresztelni. Ha egészen biztos anyaghoz nem juthatunk, nagy szükség esetén a *kétséges* anyagot is felhasználhatjuk. Azonban ilyen esetekben a szentséget mindig csak feltételesen szolgáltatassuk. Így sürgős esetben szabadna, közönséges víz híján, tejjel vagy borral *elegyített* vízzel vagy szódavízzel is feltételesen keresztelni.

Az előírt szentségi alakon, vagyis a szavakon sem szabad semmit sem változtatni. Lényeges változtatás érvénytelenné teszi a szentséget; s ha valaki tudatosan tenne ilyet, súlyos szentségtörés bűnébe esnék. A szavakat csonkítás s megszakítás nélkül s érzékelhető módon kell kiejtenünk, úgy hogy azok emberileg érthetők legyenek. Ellenkező esetben semmit sem „jelentenének” s így már *jelek* sem volnának.

A szentségi anyagot s alakot továbbá *együttessen* kell alkalmaznunk, mert csak a kettő kapcsolódása hozza létre a szentséget. Szükséges tehát, hogy pl. a keresztségnél a vízöntést

ugyanakkor alkalmazzuk, midőn a szavakat kimondjuk. Némely szentség azonban természeténél fogva megengedi, hogy az anyag s alak összefüggése lazább legyen. Így a szentgyónásban, melyet az Úr a bírói ítélet mintájára alapított, a bűnvallomás és föloldozás közé a gyóntató atya intelme s tanítása is illeszkedhetik. A házasságnál pedig, mely nem egyéb szentségi méltóságra emelt szerződésnél, a szentség akkor létesül, ha az egyik fél akaratnyilvánításához – talán hosszabb idő múltán – a másik fél beleegyezése járul.

Végül általában véve *ugyanannak* kell a szentségi anyagot s alakot alkalmaznia. Így pl. a keresztségnél annak kell a vízöntést végeznie, aki az előírt szavakat: *Én téged keresztteltek ...* kimondja. Ellenkező esetben az ígéknek igazi értelmük sem volna.

Oly szentségnél, mely több önálló részből áll, lehetséges, hogy több kiszolgáltató működjék közre. Így a keleti egyházban gyakori eset, hogy az utolsó kenet egy-egy kenését más és más pap végezi. A görög szertartásban az együttmisézés is szokásos. Ez abban áll, hogy ugyanazon kenyér s bor felett több pap mondja egyszerre az átváltoztató szavakat: *Ez az én testem ... Ez az én vérem ...* A latin Egyházban az ily mise csupán az áldozópap szentelésénél van előírva s megengedve, midőn az imént felszenteltek a püspökkel együtt s egyszerre mutatják be a közös isteni áldozatot.

A szentségek kiszolgáltatója

A szentségek fő kiszolgáltatója, mint már többször rámutattunk, nem más, mint azok isteni Alapítója: *Jézus Krisztus*. „Ő tehát az –miként Szent Ágoston jellemzően mondja – aki kereszttel.” Ezt kell állítanunk a többi szentségről is. Tetszett azonban az isteni *Felségnek*, hogy ebben a legistenibb munkájában emberi közvetítőt vegyen igénybe. Az ember ilyenkor csupán eszköz *Krisztus* kezében. Ámde nem holt, élettelen, hanem értelemmel s szabadakarattal megáldott eszköz. Innen van, hogy a szentségek kiszolgáltatásában emberi módon, tehát *tudatosan kell közreműködnie*. Akarnia kell azt tenni, amit *Krisztus* rendelt s legalább akkora figyelemmel kell eljárnia, amekkora az emberi cselekedetknél nélkülözhetetlen. Az egyszerű szórakozottság azonban nem hiúsítja meg a szentség érvényét.

Minthogy pedig az emberi kiszolgáltató csakis eszköz, azért az ő személyes *hitétől s jó erkölcsétől* sem függhet a szentség érvénye.

Azért az Egyház mindig érvényesnek ismerte el az eretnekek s bűnösök által kiszolgáltató szentségeket, hacsak a kellő anyagot s alakot alkalmazták s meg volt a szándékuk azt tenni, amit *Krisztus* rendelt.

Afrikában *Tertullian*, sőt maga *Szent Cyprián* püspök az eretnekek által kiszolgáltató keresztséget érvénytelennek tartották. *István* pápa azonban elítélte ezt a felfogást s megtiltotta, hogy az ily keresztséget megismételjék. A negyedik században a donatisták tagadták a bűnösök által szolgáltatott szentségek érvényét. Velük szemben *Szent Ágoston* szállott síkra a katolikus tan védelmére.

A legegyszerűbb kellék tehát az, hogy a szentség kiszolgáltatója öntudatosan eljáró ember legyen.

Miként azonban *Aquinói Szent Tamás* bölcsen megjegyzi, *Isten* nincsen formákhoz kötve. Nincs tehát kizárva, hogy ő a szentségekhez kapcsolt malasztjait közvetlenül vagy angyalai által adja meg. Így pl. a vízkeresztséget szükség esetén a vágy- s vérkeresztség is pótolhatja. Midőn *Kosztka Szent Szaniszló* protestáns házbán betegágyon feküdt s később, mikor Rómába gyalogolt, hogy *Borgias Szent Ferenctől* a Jézus-társaságba való felvételét kérje, útközben angyali kezek részesítették az angyali eledelben. A haldokló *Nonnatusz Szent Rajmund* is szerete öltönyében mutatkozó angyaltól fogadta a szent útra valót. (†1240)

Emberi mivoltunk azonban magában véve még nem tesz minket képesekké s alkalmasakká minden szentség kiszolgáltatására.

Bizonyos feltételektől függ, hogy *Jézus Krisztust*, a fő szentségkiszolgáltatót az ember ebben az isteni munkában képviselje, helyettesítse.

Az érvényesség feltételei

Öt szentség van, ti.: a bérmálás, Oltáriszentség, penitencitartás, utolsó kenet s az egyházi rend, amelyeknek létesítéséhez, illetőleg kiszolgáltatásához a *papszentelés* által közölt *természetfeletti hatalom* szükséges.

Egyik közülük, ti. a papszentelés, a püspöki rendnek sajátos hatáskörébe tartozik. A bérmálást a római egyházban rendszeren ugyancsak a püspök szolgáltatja, de ezt a hatalmat a pápa egyszerű áldozópapnak is megadhatja. Így hazánkban a pannonhalmi főapát a saját egyházmegyéjében a bérmálást maga osztja. A pogány népek között működő misszionáriusok is meg szokták kapni ezt a felhatalmazást.

Az érvényes gyóntatáshoz a papi renden kívül joghatóság is szükséges, mondhatnók lelki bírói kinevezés, amelyet a saját egyházmegyéje területére a megyéspüspök, az egész világra a pápa adhat meg. Halálveszély esetén azonban minden fölszentelt pap érvényesen feloldozhat. A szent keresztséget szükség esetén minden ember, tehát a pogány s zsidó is érvényesen szolgáltatja ki.

Végül a házasság szentségét a keresztény jegyesek egymásnak szolgáltatják ki s így felszentelt kiszolgáltatóra nincs szükség. A katolikus pap szerepe tehát a tisztán katolikus és egyes házasságok kötésénél nem egyéb, mint a szentség *érvényéhez megkövetelt* tanúskodás.

A megengedettség feltételei

Hogy pedig a kiszolgáltató a szentséget ne csak *érvényesen*, hanem *megengedett módon* adhassa, kell, hogy jómaga a megszentelő malaszt állapotában legyen. E nélkül hogyan is képviselhetné, s helyettesíthetné *Krisztust*, a szentek szentjét?

Aki tehát halálos bűnben s így méltatlanul szolgáltat szentséget, a malasztokat ugyan közli, de a saját lelkét a szentségtörés vétkével terheli. Különösen vonatkozik ez azokra, akik Szent Pál igéi szerint az „*Isten titkainak hivatalos sáfárai*”. (1Kor 4,1) Világi egyén legalább súlyos szentségtörésről alig vádolható, ha halálos vétek állapotában mást szükségkeresztségben részesít. Éppen így a házasságra lépők, kik a megszentelő malaszt híján járulnak az oltár elé, halálosan vétkeznek ugyan azért, mert ezt az élők szentségét egymástól méltatlanul fogadják, de csak bocsánatosan azért, mert a szentséget egymásnak ily állapotban szolgáltatják ki.

A szentségek *szabad*, megengedett kiszolgáltatásának egy további feltétele a püspöknek, illetőleg plébánosnak beleegyezése. Nevezetesen a szent útravaló s az utolsó kenet szentségének kiszolgáltatása a plébános jogkörébe tartozik. (850. és 938. kánon). A plébániához nem tartozó pap a szentségek kiszolgáltatásához megkívánt engedélyt ésszerű okokból fel is tételezheti (848. és 938. kánon), kivéve a szent keresztséget, amelyet a szokott szertartásokkal (ünnepélyesen) feladnia a plébános *kikért engedélye* nélkül nem szabad (738. kánon).

Végül a szentséget kiszolgáltató papnak, hogy *szabadon*, megengedetten járhatson el, mentnek kell lennie az egyházi büntetésektől. Sőt ha a Szentszék némely szomorú esetben egyes papokat név szerint kiközösít, ahogy ezt újabban a cseh Jednota papi egyesület tagjaival tette, ezzel őket minden lelki joghatóságtól megfosztotta. Az ilyenek tehát – a halálveszély esetét kivéve – nemcsak megengedetten, de érvényesen sem gyóntathatnak.

A szentségek kiszolgáltatásának kötelezettsége

Midőn az isteni *Főpásztor* az egyházi rend szentsége által hatalmát s szeretetét az ő választott szolgálóival, papjaival megosztja, ezzel a hallatlan méltósággal súlyos kötelezettséget is ró rájuk, hogy a szentségek szorgos kiszolgáltatása által nyáját legeltessék, híveinek lelkéről gondoskodjanak.

Ez a szent s magasztos teher elsősorban s pedig *az igazságosság címén* a plébánosokra s káplánokra nehezedik. Más szóval ők nemcsak a szeretetnek, hanem az igazságosságnak tesznek eleget, midőn „az erőtlent erősítik, a beteget gyógyítják, a megtörtet kötözgetik, az elhajlottat visszahozzák, az elveszettet keresik” (Vö. Ez 34,4), ami főképpen a szentségek buzgó s szakavatott kiszolgáltatása által történik.

Nevezetesen ami a gyónatást illeti, az új törvénykönyv is hangsúlyozza, hogy a lelkipásztorok tartoznak maguk vagy helyetteseik által a hívek gyónásait meghallgatni, valahányszor ezt a hívek *ésszerűen kérik* (892. kánon). Főképpen mióta X. Pius pápa a gyakori, sőt mindennapi szentáldozást minden hívőnek, még a gyermekeknek is oly apostoli buzgalommal ajánlotta, méltányos s igazságos, hogy a lelkipásztorok ne csak minden nehézkesség nélkül fogadják a gyónókat, hanem önként s szívesen álljanak azok rendelkezésére. A szentáldozásra is bő alkalmat kell nyújtaniuk. Örüljenek, ha nyájukat erre az igazán isteni legelőre terelhetik. Viszont azonban a híveknek is be kell látniuk, hogy lelkipásztoraiknak egyéb fontos teendőik is vannak. Nem volna tehát ésszerű s méltányos tőlük – csupa szeszélyből vagy kényelemből – olyasmit kérni, ami őket más kötelességük teljesítésében, nevezetesen a hitoktatásban akadályozza.

Különös felelősség terheli a lelkipásztorokat a súlyos betegek s haldoklókkal szemben. Ezeknek kötelesek éjjel vagy nappal – még életük kockáztatásával is – a szükséges szentségeket kiszolgáltatni. Az új törvény erre vonatkozólag ezeket mondja: „A plébánosnak kötelessége nagy gondnal s kiáradó szeretettel a plébánián levő betegeket, főleg haldoklókat megsegíteni, őket a szentségekben szorgosan részesítve és lelküket Istennek ajánlva” (468. kánon). Ha megfontoljuk, miről is van szó ott a betegágynál, midőn igen gyakran örök üdv vagy örök kárhozát forog kockán, akkor az egyházjognak emez ünnepélyes s meleg hangján, mely az imént idézett cikkelyben megcsendül, nem csodálkozhatunk.

Azonban – hála Istennek! – a katolikus papot erre a legszentebb s lélekbenjáró kötelességére figyelmeztetni szinte fölösleges. Még a kevésbé buzgó lelkipásztorban is szinte felsikolt a lelkiismeret, a kötelességérzet és szent hatalmának öntudata, mikor lélekmentésről van szó. Hány és hány adta oda tényleg életét, csakhogy ragályos betegségben sínylődő híveit a végső vigasztalásban részesítse! Tette ezt azzal a boldogító meggyőződéssel, hogy hivatásának s a szeretetnek lesz vértanúja.

De ha mégis akadna – amit nem hiszünk – olyan lelkipásztor, aki félne életét juhaiért kockára tenni, az vegye szívére azokat a magasztos szavakat, melyeket *Alessandro Mansoni*, a „Jegyések” halhatatlan szerzője ad *Frederigo Borromei* milánói bíboros-érseknek, Szent Károly unokaöccsének ajkára, midőn ez kötelességmulasztó papját megfeddi.

– Én mindig azon voltam – védekezik *Don Abondio* plébános érseke előtt –, hogy teljesítsem kötelességemet, még ha komoly veszélyekkel járt is... de mikor az életem forgott kockán ...

– S mikor ön az Egyházba lépett – vágott közbe *Frederigo* bíboros szigorú s komoly hangon –, mikor magára vállalta szent hivatását, vajon az Egyház biztosította az ön életét? Azt mondotta-e, hogy a szent hivatással járó kötelességek teljesítése akadályok, veszedelmek nélkül való? Vagy talán azt mondotta, hogy ahol a veszedelem kezdődik, ott vége a kötelességnek? Vagy nem éppen ennek az ellenkezőjét mondotta-e? Nem figyelmeztette-e önt, hogy úgy küldi nyája közé, mint a bárányt a farkasok közé?... Vajon Az, akitől szent

hitünket és a példát kaptuk, Akinek példájára pásztoroknak nevezetjük s nevezzük magunkat: vajon Ő, mikor a földre szállt, hogy betöltse Atyja akaratát, föltételül szabatta-e, hogy élete biztonságban legyen?... És hogy kötelességét megszegve ... megmentse vagy pár nappal megnyújtsa életét itt a földön, mi szüksége volt önnek a szent kenetre, a kézrátételre, az egyházi rend szentségére? Ennek az erénynek, ennek a tudománynak az oktatására elég a világ is. Mit mondok? Ő, szégyen! Maga a világ is elfordul tőle; a világnak is megvannak a törvényei, melyek előírják úgy a jót, mint a rosszat; megvan evangéliuma a világnak is: a büszkeség s a gyűlölet evangéliuma és ebben meg vagyon írva, hogy az élet szeretete nem elég arra, hogy áthádják a parancsait. Hát még mi! Az ige fiai és hirdetői! Mivé lenne az Egyház, ha az ön valamennyi testvére és társa az ön nézetét osztaná? Hol lenne, ha az ön elveivel lépett volna fel a világon?

És mikor a plébános bevallva tévedését, gyengeségére hivatkozik, kijelentve: „A bátorság nincs meg mindnyájunkban”, a szentéletű bíboros így folytatja szóját:

– Akkor hát azt kérdezhethetném, miért vállalt magára oly hivatást, mely kötelességévé teszi, hogy harcban álljon a világ szenvedélyeivel? De én inkább azt kérdezem: hogyan nem jutott eszébe, hogy van, aki okvetlenül megadja önnek ezt a bátorságot, mihelyt érte hozzá folyamodik? Vagy azt hiszi, hogy a sok millió vértanú a természettől volt bátor? Hogy természetszerűen semmibe sem vette az életét? Az a sok ifjú, aki éppen csak hogy belekóstolt, az a sok aggastyán, aki már hozzászólt a kesergéshez, hogy az élet oly rövid; az a sok fiatal leány, anya és feleség? Mindnyájának volt bátorsága, mert a bátorságra szükségük volt és bizalommal imádkoztak érte.

Míg a lelkipásztorokat az igazságosság és pedig súlyos bűn terhe alatt kötelezi, hogy a szentségeket a híveknek kiszolgáltassák, a lelkipásztorkodással nem foglalkozó papokat és a szerzeteseket ugyanerre csupán a szeretet kötelezi. Azonban ők is tartoznak és pedig súlyos vétek terhe alatt – még életük feláldozásával is – a szükséges szentségeket a haldoklóknak kiszolgáltatni, ha azt a lelkipásztorok nem tennék, vagy nem tehetnék.

Mindebből azonban távolról sem következik, hogy a szerzetesek a lélek gondozásában hátramaradnak. Sőt inkább *Krisztus* szerelme, kinek legszorosabb követésére szánták magukat, ösztökéli őket, hogy a világi papságot segítsék, istápolják s vele a szentségek kiszolgáltatásában nemes versenyre keljenek. Annál is inkább meg kell ezt tenniük, mert a lelkipásztori terhektől menten erre több idővel is rendelkeznek. Akárhány rendet az Egyház éppen evégből alapított s halmozott el kiváltságokkal, kegyelmekkel s jótéteményekkel.

A szentségek megtagadása

A lelkipásztor a szentségeket nemcsak kiszolgáltatni köteles, hanem legszentebb joga s kötelessége meg is tagadni, ha akár *képtelenek*, akár *méltatlanok* kérik azokat. A szentírásmagyarázók általános véleménye szerint a papsághoz s szentségekről szól az *Úr Jézus*, mikor azt mondja: „Ne adjátok a szentet ebeknek s ne hányjátok gyöngyeiteket a sertések elé, netalán eltapodják azokat lábaikkal, és megfordulván, szétszaggassanak titeket”. (Mt 7,6) A szentatyák is erélyesen tiltakoznak az ily merénylet ellen. „Szükséges – úgymond *Aranyszájú Szent János* –, hogy hozzátok intézzem szavaimat, szentségek kiszolgáltatói, hogy nagy gonddal osszátok ezeket az ajándékokat. Mert nem enyhe bosszú, megtorlás vár rátok, ha valakit, ki bűnben van, tudatosan engedtek a szent asztalhoz. Vérért rajtatok fogják keresni. Azért, viseljen bár valaki katonai vagy polgári méltóságot, vagy legyen akár koronával ékeskedő fejedelem, ha egyszer méltatlan, utasítsd vissza. A te hatalmad nagyobb az övénel. Azért tüntetett ki *Isten* hivatallal titeket, hogy ily ügyekben ítélkezzetek. Ez a ti

méltóságok, ez a ti biztonságotok, ez minden koronátok, nem pedig hogy fényes papi öltözékben körüljártok. De te is, világi ember, mikor a papot misézni látod, ne is őt lásd, hanem inkább *Krisztust*, ki benne kezét láthatatlanul kitarja.”

A papnak tehát – még ha emiatt halálveszély fenyegetné is – sohasem szabad oly egyének szolgáltatni szentséget, ki ennek felvételére *képtelen*. Ilyen pl. mindenki, aki nincs megkeresztelve a többi szentségre nézve.

Méltatlanok s így eltiltandók pedig a szentségektől elsősorban a makacs eretnekek és szakadárok, valamint mindazok, kik az Egyházból ki vannak közösítve.

Méltatlanok továbbá a szentségek felvételére mindazok, kiknek nincsen meg az erre megkívánt lelkiállapotuk. Ide tartoznak elsősorban a nyilvános bűnösök, pl. kik vegyes házasságot nem a katolikus Egyház színe előtt akarnak kötni, frigyüket másvallású lelkész által is meg akarják áldatni, érvénytelen házasságban élnek, gyermeküket más vallásban nevelik stb.

Ha a lelkipásztor az ilyeneket az élők szentségeihez bocsátana, rajtuk mit sem segítene, sőt állapotukat *Isten* szent színe előtt csak súlyosbítaná; maga pedig legszentebb kötelessége ellen vétene s részt venne a szentségtörés bűnében. A töredelem szentségéhez azonban mindenki, még a legnagyobb s nyilvános bűnös is járulhat, s kell is járulnia, mert hiszen ezt a gyógyforrást elsősorban éppen az ilyenek számára nyitotta meg az Úr. A gyóntatószékben aztán, még ha egyelőre feloldást nem is kaphatnának, de legalább meg fogják tudni a feltételeket, amelyek teljesítése után *Istennel* s az Egyházzal kibékülhetnek.

A házasság szentsége az egyetlen, amelyhez az Egyház – amennyiben egyéb akadály nem forog fenn – a méltatlanokat is odabocsátja, hogy így még nagyobb bajokat – minők a tiltott viszony, a gyermekek törvénytelenése – elhárítson (vö. 1065. és 1066. kánon). Megteheti ezt Egyházunk annál is inkább, mert hiszen a házasság szentségét a felek maguk szolgáltatják ki s így az ő felszentelt szolgájának közreműködése csupán anyagi s távolabbi. (Vö.: Az isteni erények, II. A szeretet: 98. oldal.)

A szentségek alanya

Az érvényesség feltételei

Jóllehet a szentségek alanyáról vagyis felvevőjéről annak idején részletesen kell beszélnünk, már itt eleve rámutatunk azokra az általános feltételekre, amelyekről a szentségek érvényes és megengedett elfogadása függ.

Hogy valaki szentséget *érvényesen* fogadjon, első követelmény, hogy *élő ember* legyen. Jó volna ezt tudniuk azoknak, kik a papot túl későn nem a beteghez, hanem a hullához hívják.

Szükséges továbbá, hogy az illető ember, ki szentséget akar felvenni, *meg legyen keresztelve*. Enélkül a többi szentség a lélekre mit sem hat. A keresztség az Egyház kegyelemkincseinek egyetlen kulcsa.

A felnőttekben ezen kívül meg kell lennie a *szándéknak*, hogy szentséget fogadjanak. Ennek a szándéknak némely szentségnél kifejezettnak kell lennie, másoknál viszont meglehetősen általános lehet. Így pl. az önkívületi állapotban levő beteg is, aki keresztény módon élt, részesülhet a bérmálás, útravaló s utolsó kenet szentségében. Az ilyenről ugyanis méltán feltehető, hogy lelkében, ha szunnyadt is, de mindig megvolt a szándék azokban a kegyelemkincsekben részesülni, melyek neki üdvösek s szükségesek.

A kisdedeknél s mindazoknál, kik eszük használatát sohasem élvezték, a szándékot *Krisztus* s az Egyház pótolja. Ezeknek tehát érvényesen feladható a keresztség s a bérmálás szentsége. Az Oltárszentséget s az egyházirendet is érvényesen elfogadhatnák ugyan, de

ezeket egyházi tilalom folytán nekik feladni nem szabad. A többi szentségre azonban képtelenek.

Vizsont azonban a szentségek *érvényes* elfogadásához *nem szükséges*: az igaz *hit* s *jámborság*.

Kitűnik ez az Egyház általános gyakorlatából, melynél fogva az eretnekek, szakadárok, bűnösök által felvett keresztséget, egyházirendet stb. érvényesnek ismeri el. Kivételt alkot e tekintetben a penitencia, amelynek a hit s bűnbánat nélkülözhetetlen kelléke.

Még kevésbé szükséges a szentségek érvényes felvételére a *figyelem*. Aki tehát pl. a feloldozáskor vagy a szentáldozáskor szórakozott, a malasztban ugyan részesül, de amennyiben szórakozottsága szándékos, bocsánatosan vétkezik.

A megengedettség feltételei

Hogy pedig valamely szentséget megengedett módon s így *méltóan* és *gyümölcsözően* fogadhassunk, szükséges, hogy ahhoz kellő felkészültséggel járjunk. Ez a felkészültség a holtak szentségeire nézve a töredelem, az élők szentségeire pedig a malasztos állapot.

A szentségek méltatlan fogadója súlyos szentségtörésben vétkezik. Bűne annál is nagyobb, mert nemcsak tiszteletlenséggel vét, mint a méltatlan kiszolgáltató, hanem hozzá még a szentséget gyümölcsseitől is megfosztja.

Csupán két esetet említ *Liguori Szent Alfonz*, mikor valaki halálos bűnben is fogadhatja – szentségtörés nélkül – az Eucharisziát. Akkor ti., ha valaki egészen elfeledve méltatlan állapotát, térdel oda az áldoztató asztalhoz; ott ugyan eszébe jut, hogy halálos bűnben van, de visszavonulnia becsülete veszélyeztetése nélkül már nem lehet s nem is szabad.

Egy másik eset az volna, ha a Legszentebbet méltatlan meggyalázásától csak úgy lehetne megkímélni, ha valaki azt nyomban magához veszi. Mindkét esetben igyekezzék az illető legalább tökéletes bánatot indítani, hogy így tőle telhetőleg a malasztos állapotot lelkében visszaállítsa. Ha ez már nem sikerülne, a szentség ugyan érvényes volna, de az akadály folytán, melyet a lélekben talál, gyümölcsstelen maradna.

Jegyzet. Az akadály folytán gyümölcsstelen szentség – a hittudósok véleménye szerint – az akadály elhárultával fél is éledhet. Bizonyos ez a szent keresztségnél. Ha tehát valamely felnőtt súlyos személyes bűneit meg nem bánva, vagy csupán emberi tekintetéből keresztelkednek meg, később, ha őszintén megtér, részesednek a keresztség minden malasztjában. Ugyanezt tanítják a hittudósok a többi szentségről is, amelyeket az életben, vagy legalább is bizonyos állapotban ismételni nem lehet. Az előbbiekhöz tartoznak a bérmálás és egyházirend, az utóbbiakhoz az utolsó kenet, melyet ugyanabban a halálveszélyben s a házasság szentsége, amelyet ugyanabban a házasságban csak egyszer szabad felvenni.

Szabad-e méltatlantól szentséget kérni vagy elfogadni?

Lehetőleg sohase kérjünk vagy fogadjunk szentséget olyantól, akiről *bizonyosan* tudjuk, hogy súlyos bűn állapotában van. A szeretet ugyanis tiltja, hogy az ily szerencsétlenek – megfelelő komoly ok nélkül – a szentségtörés bűnére alkalmat adjunk s ebben vele némiképpen közreműködjünk.

Ha azonban igazán rászorulunk, akkor bátran s nyugodtan vehetjük igénybe az Úr méltatlan helyettesének szolgálatát is. Ily eset fordulhat elő, ha pl. különben nem tudnók húsvéti kötelességünket teljesíteni, avagy túlságosan terhes volna a szentségektől hosszabban elmaradnunk.

Sohasem szabad azonban – a végső szükségén kívül – oly paptól kérni feloldozást vagy egyéb szentséget, aki a szentségek kiszolgáltatásától egyenesen el van tiltva, fel van függesztve.

(Vö.: e könyv [91. oldal](#) és a Hatodik parancs 47. o.)

A szentségek szertartásai

Mióta ember él a földön, fontosabb, magasztosabb cselekményeit bizonyos szertartásokba szokta öltöztetni. Nyilvánvaló oka ennek maga az emberi természet, mely a léleknek s testnek harmonikus összetétele. Amit nagyon átérzünk, azt külsőleg érzékelhető módon is kifejezésre akarjuk juttatni. *Isten* maga számos szertartást írt elő az Ószövetségben. A *Szentlélek* által kormányzott Egyház is az isteni szolgálatot, nevezetesen a felséges szentmiseáldozat bemutatását s szentségeinek kiszolgáltatását meghatározó és kifejező szertartásokkal kapcsolja össze.

Megköveteli ezt elsősorban már az Isten dicsósága. „A szentségek – írja szépen *Deharbe* – ugyan mindig egyformán szentek; valamint azonban *Isten* nagy volta – bár azt a porszemecske éppen úgy hirdeti, mint a világegyetem – a csillagos égen mégis csak élénkebben szemlélhető, mint a marék porban s valamint a földi uralkodó fensége, ha a korona fényében s az országnagyok körében jelenik meg, nagyobb hatással van ránk, mintha csak a magánélet egyszerűségében mutatja magát: úgy a szent titkok méltósága s fensége is, ha dicső szertartások díszébe öltöznek, sokkal inkább meghat bennünket, mintha meztelen egyszerűségben jelennek meg előttünk.

A szent szertartások továbbá a híveknek nagy hasznára és épülésére vannak. Valahányszor ugyanis a szentségekhez járulnak, avagy csak azok kiszolgáltatásánál jelen vannak, ájtatosságra hangolódnak, a cselekvények szentségéről magasztosabb fogalomra ébrednek s a pap áhítatótól mintegy ők is tüzet fognak. Ehhez járul még az az emberekre nézve nem megvetendő előny, hogy a malaszt kiáradása szinte érzékelhetővé válik előttük. Amint a levél az édes gyümölcsnek díszére, a héj a fának, a burok a magnak védelmére van, úgy szolgálnak a szent szertartások a hitnek s a szív áhítatának élesztésére, fenntartására. Azonban, miként csupán a jó festmény állítja elénk hűen azt, amit ábrázol, úgy csak a szépen, pontosan, az előírások szerint végzett szertartások kalauzolják a lelkeket a vallás titkainak mélyébe s töltik el őket szent félelemmel, tisztelettel.

A protestantizmus a szertartásoknak hadat izent. Az istentiszteletet csupaszra vetkőztette s megfosztotta minden melegségétől.

Főleg ellene emelte fel szavát a tridenti szent zsinat, mikor a következő határozatot hozta: „A Szentlélekben törvényesen egybegyűlt egyetemleges szent zsinat nyilvánítja, hogy az Egyházban mindenkor megvolt a hatalom a szentségek kiszolgáltatásában – azok lényegének sérelme nélkül – mindazt elrendelni vagy megváltoztatni, amit csak a bennük részesülők javára vagy maguknak a szentségeknek tiszteletére a dolog, idő és hely különfélesége szerint hasznosabbnak talált”. (De Sacr. Sess. 7. Can. 13.)

M. I. N. D.

Források

Mihályfi Á.: Az emberek megszentelése.

Nagy A.: Hitelemzés példákban.

Noldin H.: Summa Theol. Moralis. III. (1920.)

Scheeben M. I.: Die Herrlichkeiten der göttlichen Gnade.

Schütz A.: Dogmatika. II.